

"Proletarec" je delavski list za misleče čitatelje

PROLETAREC

Official Organ Jugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

GLASILO PROSVETNE MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1373. Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879. CHICAGO, ILL., 3. JANUARJA (January 3), 1934. 618 Published weekly at 3630 W. 26th St. LETO — VOL. XXIX.

NOVI POSKUSI ZA RAZDVAJANJE DELAVSTVA

SAMOPOSTAVLJENI VODJE HOČEJO SVOJE "STRANKE"

Papirnat organizacije, ki so ured članstva. — Besedno revolucionarstvo. — Stara igra

V CASU sedanje krize je bilo ustanovljenih ali pa oživljenih precej "revolucionarnih" in odrešenjskih strank. Razni samopostavljeni Mojzezi so v letu zadnjih predsedniških volitev sklicevali konvencije in se s pomočjo naročenih delegatov nominirali za predsedniške kandidate. V nekaterih državah je bilo takih novih strank kar pol tucata. Po volitvah so izginile, ker so bile brez opore med ljudstvom. Tudi zdaj se pojavljajo gibanja, ki streme ustanoviti nove stranke. Vsakdo teh Mojzsov smatra, da je le on pozvan pripeljati ljudstvo iz puščave depresije v obljubljeno deželo.

V prošlem poletju je sklica la konferenco za združenje opozicijskih skupin v enotno stranko Liga za neodvisno politično akcijo, kateri načeluje profesor Dewey. Sklenili so ustanoviti farmersko-delavsko stranko, ki bi delovala v vseh Zed. državah in ne samo v Minnesoti. Takih farmersko-delavskih strank je bilo nekaj tudi za časa zadnjih predsedniških volitev, toda glavna izmed njih — minnesotska — je agitirala za Rooseveltovo kandidaturu! Vse farmersko-delavske stranke so bile dozdaj na načelnem oziru fiasko. Edina, ki je postala politična moč, namreč minnesotska, ni nič drugega kakor demokratska stranka pod novim imenom.

V Pittsburghu, Pa., je imela nedavno svojo konvencijo A. J. Mustejeva Liga za progresivno delavsko akcijo. (Deweyeva se imenuje "za neodvisno politično akcijo"). Z Mustejem so J. B. S. Hardman, ki je bil član eksekutive krm. stranke, Louis F. Budenz, Gerry Allard in Tom Tippet, voditelja "levega krila" v uniji Progresivnih rudarjev v Illinoisu, Ludwig Lore, ki je bil nekaj let v odboru komunistične stranke in eden njenih glavnih voditeljev, ter več drugih. Sklenili so med seboj, da ne socialistična in ne komunistična nista revolucionarni stranki, zato so si ustanovili svojo, ki se bo imenovala American Workers Party. To sicer ne bo "marksistična" stranka, pač pa "revolucionarna" z vidika "ameriških" razmer.

Kakor druge pred njo — bili jih je že tucate takih — tudi ta ne bo dosegla svojih

Kongresnik Rainey za socializacijo mesne industrije

Kongresnik Rainey iz Illinoisa, ki je predsednik poslanske zbornice in demokratski vodja, je prošli teden v Washingtonu izjavil, da je za vladno operiranje in kontrolo vse mesne industrije, kajti na ta način bi bilo vladi najlažje kontrolirati produkcijo in cene, kar bi bilo po njegovem mnenju posebno živinorejcem v veliko korist.

To je izjavil, ko je prišla k njemu deputacija živinorejcev, ki hočejo, da jim kongres dovoli \$200.000.000 podpore, v povračilo pa bi se zavezali znižati število glav živine, da bi se stabilizirale cene.

"Če je treba tako ogromnih vsot v ta namen, čemu jih ne rajše porabiti za nakup klavnice in za prevzem mesne industrije pod vladno upravo in kontrolo?" je rekel Rainey.

To predlagajo socialisti že oddavna. Toda, da se je izrekel za socializacijo Rainey, je nekaj drugega, kajti on je demokrat in pristaš kapitalizma. Zato je bila njegova izjava senzacija. Morda je hotel z njo zastrašiti trustjane, ki kontrolirajo mesno industrijo in izkoriščajo živinorejce in odjemalce. Gotovo je, da se prvak demokratske stranke zdaj še ne ukvarja s socializacijo, razen v slučajih, kjer so privatni lastniki zagazali v nepremagljive izgube in v bankrot — na pr. železnice.

edina, ki zasluži, da se ji pridružijo vsi zavedni delavci in farmarji.

Ima program, ki je res program za rekonstrukcijo vsega gospodarskega sistema, ima "asopise in organizacije po vsi deželi, in za seboj pa nad tri desetletja dela in boj za koristi delavcev in farmarjev. Vse "revolucionarne" in progresivne skupine morajo črpati svoje platforme iz njegovega programa. Istotako kapitalistične stranke, kakor sedaj na pr. demokratska, kadar se jim zdi potrebno dati ljudstvu nekaj drobčin. Zato pa, čemu jemati drobčine in potvorjono blago, ki je pristno najboljše! Nudi ga socialistična stranka!

Stalin o japonski vojni nevarnosti

Josip Stalin, ki je v krogih sovjetske vlade najmočnejša osebnost, pravi, da želi sovjetska Unija živeti v prijateljstvu z vsemi deželami, tudi z Japonsko. Izgleda pa, da preti iz Japonske resna vojna nevarnost, in sov. Rusija je pripravljena nanjo.

"Če bi na Japonskem prevladovali zmerni in razsodni elementi, bi z njo sov. Unija prav lahko izhajala, toda bati se je, da bodo bojevitve militaristične struje potisnile pametnejše kroge na stran, kar ne bo v interesu miru ali mirnih odnosov," je rekel Stalin, ki le redkokdaj govori za svetovno javnost.

Velikanski pridelek

V poljedelskem departmentu cenijo pridelek farmarjev v Zed. državah l. 1933 na ogromno vsoto \$4.076.537.000, ali nad milijardo dvesto milijonov dolarjev več kakor leta 1932. Živil je torej v izobilju in ne vlada in ne farmarji ne vedo, kam z njimi. Trideset milijonov ljudi v tej deželi pa je še zmerom v pomanjkanju.

ZMEŠNJAVE NA KUBI

Taktika ameriške vlade ter njenega poslanika Wellesa na Kubi je razmere poslabšala. Namesto, da bi priznala režim predsednika San Martina, ki je po volji večini prebivalstva, je proti njemu intrigirala, ker so mu "ameriški interesi" (kapitalisti) nasprotni. Ameriški poslanik se je koncem konca s svojimi intrigami onemogočil in je bil pozvan v Washington predsednik Roosevelt pa je poslal na Kubo svojega osebnega zaupnika Jefferson Cafferyja, ki je v sredi na vrhnji sliki. Spodaj je urad časopisa El Paiz v Havani, v katerega so nedavno navalili demonstranti ter mu razbili okna. Pisalijo neprijazno sedanjemu režimu in je smatran za orožje ameriških kapitalistov.

STANJE RAZMER OB VSTOPU V LETO 1934

Vprašanje valute nerešeno. — Fondi za javna dela izčrpani. — Boj z brezposelnostjo

Rooseveltov "new deal" je zdaj v drugem letu. Bančna panika je ustavljena in enako vlogo stotisočev v zmrzlih bankah. Brezposelnost je omiljena, toda armada nezaposlenih še vedno šteje nad deset milijonov članov — ako ne celo par milijonov več.

Vprašanje valute je nerešeno. Cena dolarja na mednarodnem trgu je znižana na bazi zlate vrednosti okrog 40 odstotkov. Namen administracije je, da mu zelo zmanjša kupno moč tudi tukaj. Izjemna postava daje predsedniku moč znižati vrednost dolarja v zlatu za polovico. Zdjaj mu jo niža z indirektno inflacijo. Tajnik finančnega departmента je prošli teden izdal naredbi, s katero zahteva od vseh, ki imajo še kaj denarja v zlatu, da ga nemudoma zamenjajo v federalnih bankah za bankovce. V znižanju vrednosti zlatega dolarja bo vlada profitirala več milijard. Tisti, ki imajo denar, se srdijo, dasi so se z znižanjem vrednosti dolarja sprijaznili, ker je neizogibno. Dolžniki pa se veselijo, ker upajo, da jim bo potem lažje plačevati dolge.

Podraževanje živil in drugih potrebščin tepe najbolj industrijske delavce, ki so nizko plačani in vrhuta le delomo zaposleni, da zaslužijo komaj za golo eksistenco. Še težje je položaj za brezposelne.

Z odobritvijo kongresa je imela vlada na razpolago tri milijarde 300 milijonov dolarjev za javna dela, in ta denar je zdaj že porazdeljen. Mnoga javna dela so v teku, z nekaterimi pa bodo kmalu prišli.

Razveseljena Japonska

Japonska dvorna dvojica je imela do 23. dec. "nesrečo", da so se ji rodile le hčere. Omenjenega dne pa je bil rojen prestolonaslednik. Rajanje v vsem cesarstvu je bilo nepopisno, ki se še ni poleglo.

PROSVETNA MATICA IN NJENE NALOGE

PROSVETNEMU delu se med ameriški Slovenci polaga v splošnem najmanj važnosti. Za vsako stvar je več zanimalja in veliko več brige, kakor za kulturno in izobraževalno delo. Zato ima tista skupina, ki drži baklo ljudske prosvete pokoncu, zelo težaven in dostikrat nevaležen posel. Treba je močnih naporov, da ne omahne in podleže.

Kriza prošlih let je posegla s svojo uničevalno močjo v delo kulturnih društev in v prosvetne aktivnosti sploh veliko bolj kakor v druge organizacije. Priredbe se jim več ne izplačujejo, zato so jih morali zredčiti — kar pomeni manj predstav in manj koncertov. Predavanja so mogoča le z lokalnimi močmi, ker ni sredstev, da se bi financiralo predavateljske ture. Z izdajanjem knjig in brošur se je prenehalo.

Vsega tega dela pa bi bilo še veliko manj, ako ne bi imeli Prosvetne matice. Ta še vedno skrbi, da dobivajo naši dramatičarji in mnoga napredna podporna društva slovenskih jednot in zvez. Vse te pridružene organizacije so v minulemu letu prispevale v fond Prosvetne matice \$799.00. Vsaka plačuje od 50c do \$1 na mesec. Nekateri klubi plačujejo tudi več. S pomočjo tega fonda se nabavlja literatura, kjo dobivajo društva, in pa arhiv z igrami in vlogami za dramska društva, in kolikor mogoče, note za pevška društva. Prosvetna matica je izdala in založila devet zvezkov svojih brošur vzgojnega in znanstvenega značaja in razpečala vsega skupaj okrog 62.000 knjig in brošur med članstvom pridruženih društev brezplačno.

Čudež je, da je s tako malimi viri izvršila toliko dela, kajti njeni dohodki niso bili nikoli višji kot \$1.200 na leto. Pravilno ga znajo ceniti le tisti, ki so vanj poglobljeni, ali ki so sami aktivni.

Skoro vsaka večja naselbina potroši za marsikako veliko manj važno stvar več vsako leto, kot pa so dohodki Prosvetne matice v vseh naselbinah skozi vse leto. Vzrok, da kljub malim dohodkom izvrši toliko dela, je v tem, ker tisti, ki se udeležujejo v nji, delajo brez gmotne odškodnine. Koliko več pa bi lahko storila, če bi imela vsaj tolikšne dohodke na leto, kakor jih ima, da navedemo za primer — srednje velika slovenska župnija!

Vsak narod je cenjen po višini njegove izobrazbe. Čim nižja je, bolj je preziran in zaničevan. Naši priseljenici so bili v netih krajih v tej deželi obsojeni, ker so prišli sem brez znanja in se niso znali prilagoditi, niti se ne orientirati ter požezati drugorodcem, da so jim kulturno enaki. In nikogar ni bilo, razen tu in tam par posameznikov, ki so se mučili, da zgrade pevski zbor, ali dramatično društvo, kar pa se tiče prelavljanja in predavateljskih tur, so jih negovali edino socialistični klubi, kateri pa so bili zelo redko posejani. In tem gre največ zasluge, da slovensko delavstvo v Ameriki ni ostalo na mrtvi točki.

S prosvetnim delom moramo naprej. In šli bomo, če se združijo pod okriljem te ustanove vsa naša delavska kulturna društva in vsi slovenski domovi, ki so pripravljeni pomagati. Dalje vsa naša napredna podporna društva vseh tistih slovenskih podpornih jednot in zvez, katere priznavajo vrednost kulturnega dela.

Mnoga društva so že včlanjena v Prosvetni matici. Na ostale apeliramo, da se ji pridružijo ta mesec. Vsako, ki pristopi, naj plačuje toliko, kolikor more utrpeti v teh kritičnih časih. Če ni mogoče \$1 na mesec, pa polovico toliko. Glavno je, da se pokaže dobro voljo, in da sodelujete.

Letos se bo vršil zbor JSZ in Prosvetne matice. Vsako društvo, ki ji pripada, ima pravico poslati delegata. Na tem zboru dobe delegati upogled v delo, ki ga vrši ta ustanova od l. 1921 naprej, ko je bila ustanovljena. Ob enem bodo delegati razpravljali in sklepali, kako jo povečati, da bo svoje naloge vršila v večji meri.

Zanašamo se na članstvo naprednih društev, da ostane v Prosvetni matici, in da pridobi za pristop tudi tista društva, ki so namenom Prosvetne matice naklonjena, ne da bi se ji pridružila.

Z združenimi močmi bo ta ustanova ohranjena. Z enotnim sodelovanjem bomo naše prosvetne aktivnosti obvarovali ne samo na sedanjem višku, nego jih dvignili do najvišje mogoče stopnje. To je cilj in namen Prosvetne matice. Naj bo to tudi vaš cilj in namen!

ČETRT MILIJONA DOLARJEV NA LETO ZA PREŽIVLJANJE

Sodišče, ki odločuje o prenoženju slabomnega multi-milijonarja Stanleja McCormicka, je odločilo, da sme njegova žena Katherine Dexter McCormick potrošiti letos za svoje preživljanje in druge potrebe \$250.000, ali blizu sedem sto dolarjev na dan.

Stotisoče delno zaposlenih delavcev ne zasluži \$700 skozi vse leto.

Katherine Dexter McCormick je imela lani na razpolago \$200.000. Letos, ko so stvari dražje, ima \$50.000 več. Denar, ki ga zapravlja ona, njen blazni mož in drugi sorodniki, je iztisnjen iz žuljev in srag delavcev, ki delajo v McCormickovih tovarnah v Chicagu in v drugih tovarnah trsta poljedelskih strojev, katerega lastuje McCormickova famija.

USSR ZA PRIJATELJSTVO Z ZEDINJENIMI DRŽAVAMI

Pred vsesovjetskim centralnim izvrševalnim odborom je poročal komisar za zunanje zadeve Maksim Litvinov o uspehu svoje misije v Zed. državah. Pohvalil je Rooseveltovo uvidenost in izjavil, da ko hitro so Zed. države Rusijo priznale, so spoznale, da so bile razlike, ki so ameriškim vladam ovirale priznanje, neznatne, in da se bo v spornih točkah sporazum čisto lahko dosegel.

Litvinov je v svojem poročilu dejal, da so Zed. države iskreno za mir. Med njimi in USSR so dani vsi pogoji za sodelovanje v pimirjevanju napetih odnosov po svetu. Imel je pohvalno besedo tudi o ligi narcev, kar se je v vladnih krogih sovjetske Unije zdaj prvič dogodilo. Poslušalo ga je okrog 400 članov omenjenega odbora.

V intervjuju z Walterjem Durantyjem, ki je v Moskvi poročevalec newyorkega Ti-

mes, je Josip Stalin rekel o Rooseveltu, da je "odločen in pogumen politični vodja". Stalin je tajnik ruske komunistične stranke in smatran za diktatorja sov. Unije.

Istemu poročevalcu je dejal, da bo sov. Rusija naročila v Zed. državah mnogo potrebščin, pod pogojem, da ji da ta dežela zadostne kredite, in pa ako je pri volji povečati uvoz iz Rusije.

Stalin se je izrazil jako pohvalno tudi o novemu ameriškem poslaniku Bullittu. Pravi, da mu je že Lenin pravil o njemu, ki je Bullitta osebnost poznal in ga smatral za izbornega človeka.

Končno je sovjetski diktator izrazil nado, da bodo obnovljeni diplomatski odnosi med Zed. državami in Rusijo tudi prijateljski, ne samo diplomatski, in da privedejo v medsebojno kooperacijo v prid obeh dežel.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba.
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;
za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
pozneje do ponedeljka popoldne za prebratve
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Work-
men's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

"Nesposobnost vlade"

Pristaši starega "kremenitega individualizma", z R. R. McCormickom na čelu, so v križarski vojni proti vladni kontroli velebusinessa in korporacij. "Čimbolj bo držala vlada prste proč od korporacij, prej si bo privatni business pomagal na noge in odpravil krizo", pravi omenjeni zagovornik "privatne iniciative."

Po radu oznanjuje, da so podvzetja, ki jih lastuje vlada, v polomu, in da so enako v polomu korporacije, ki so pod strogo vladno kontrolo. Če pa bi jih vlada pustila v miru, bi si same pomagale iz kaše. Teh misli so vsi stari toriji in njihovi škrabanti, ki širijo med ljudstvom propagando zoper "vladno vmešavanje v business".

"Železnice — poglejte železnice," pravi R. R. McCormick. "Vladna kontrola jih je prignala na kanti!"

Resnica je, da jih je vlada rešila in jim s svojimi ogromnimi posojili pripomogla, da so vsaj vse glavne proge zmogle obveznosti. Le tiste, katere so privatni spekulanti in lastniki brezupno zadolžili, je vlada prepustila bankrotiranju.

Ameriške železnice so v polomu vsled "privatne iniciative", ki je počela kar je hotela. Kriv je kongres, ker ni nad njimi dovolil potrebne kontrole, in se bolj zato, ker je zavrgel načelo socializacije.

Banke so bile in so popolnoma privatna svojina. Mar jih je upropastila vlada — slaba kot je? Ne, ampak vlada je pomagala neštetim bankam s posojili, da je rešila vloge vlagateljev in milijonski kapital bogatih delničarjev.

Mar je vlada obratovala jeklarske tovarne in številne druge industrije? Ne, ampak lastniki teh industrij so "obratovali" vlado in zavozili ne le svoja podjetja in vse gospodarstvo, ampak tudi vlado. Pod Rooseveltom skuša vlada biti bolj samostojna, zato da bo privatnemu kapitalu laglje pomagala ter ga izvlekla iz blata, pa kljub temu ni zadovoljen. Izkazalo se je, da so kapitalisti ne samo nesposobni gospodariti celo v dobrobit samemu sebi, nego tudi čezdalje bolj otročji in naivni.

Po kregu prijateljstvo

Vse ameriško časopisje je priobčevalo vesti, kako prisrčno so sovjetske oblasti sprejele ameriškega poslanika William C. Bullitta ne samo v Moskvi, nego takoj ko je bil preko meje. "Se nobenega poslanika tuje države niso sovjeti pozdravili tako prijateljsko kakor ameriškega, in še nobenemu niso poslali deputacije naproti, razen njemu," so poudarjali poročevalci. In po Moskvi so vihrale prvič v zgodovini sovjetske Rusije zvezdaste zastave, da je bil ameriški poslanik ves ginjen.

Tako se je končal prepir med sovjetsko Unijo in Zed. državami, ki je trajal po krivdi ameriške vlade skozi od boljševe revolucije. Zdaj pa sta se obe deželi objeli, in se čudita, kako je bilo mogoče, da sta bili toliko let skregani.

Prav kakor tista dva brata, ki sta se sporekla zaradi klobuka. "Ta klobuk ti ne pristaja," je rekel brat bratu. "Jaz ga nosim, to je moja stvar," je odgovoril. In sta se skregala tako, da sta šla narazen in nista govorila več let. Ko sta slučajno prišla nekoč skupaj, sta se skušala hliniti svojo ponosno trmo, ali ko ju ni nihče videl, sta se pozdravila, objela in razjokala.

V tem slučaju so bile Zed. države, ki so ukazovale sov. Uniji, kakšno pokrivalo naj nosi. Bila je bedasta zahteva in zato je blamaža zanj le na ameriški strani.

Toda sovjetska Unija ne očita, nego je pozdravila prijaznost in priznanje kakor da je Zed. državami res enakega mišljenja in kakor da obe deželi res zasledujeta iste cilje in namene.

To prijaznost ne bo lahko veliko koristilo, če bosta zdaj obe tudi gospodarsko sodelovali in v diplomaciji pomagali k pomirjenju in uravnavanju napetih odnosov po svetu.

Napake in napake

Ljudje, ki iščejo napake samo nad drugih, delajo največjo napako.

DVE STO UBITIH, 170 RANJENIH

Brzovlak, ki vozi med Parizom in Stras-
burgom, se je zaletel dan pred božičem pri
Lagnyju v megli v drug osebni vlak in ga
popolnoma zdrobil. Oba vlaka sta bila natr-
pana potnikov, ki so šli k svojcem in na dru-
ge obiske preko praznikov. 200 potnikov je

bilo ubitih in 175 nevarno ranjenih. Tej ka-
tastrofi, ki je bila v Franciji druga v veli-
kem obsegu prošlo leto, je kriva nemarnost,
ali pomanjkljiv signalni sistem. Mnogi trdi-
jo, da je oboje to vzrok nesreče. Vlada je
takoj odredila običajno preiskavo.

MOJI SPOMINI

Simon Kavčič.

Nekateri smatrajo dobo 30. let za zelo dolgo. Drugim je to le mal odlomek v zgodovini. Odvisno je, česa se ta odlomek tiče. V zgodovini človeštva je 30 let malo. V zgodovini organizacije ali v življenju posameznikov je lahko veliko. Kajti doba 30. let je poglavje ene generacije.

Zame je letos 35. leto mojega življenja v tej deželi, toda to obletnico sem povsem prezrl, ker ne bi imela pomena. Spominjam pa se še zelo dobro, kako mi je bilo prvo leto dolg čas in vse se mi je zdelo nekam pusto, ker mi ni bilo nikakor mogoče, da bi prišel v stike s kakim Slovincem, ki je pristaš enakih idej kakor so bile moje.

Ko pridem nekega večera spet v salun k rojaku, mi je salunar takoj, ko sem stopil k baru, dejal: "Simon, pismo imaš tukaj. Pismo naša je prišel z njim k meni (v salun), rekoč: 'prepričan sem, da je ta-le človek, čigar ime je na kuverti, Austrian, toda naslova ni. Ali ga mogoče ti poznaš?' In salnar je pritrdil, da me pozna in je vzel pismo, da mi ga izroči, ko se oglasim pri njemu. Na kuverti je bilo: 'Simon Kavčič, La Salle, Ill.' Takrat sem namreč živel v La Sallu.

Bil sem nemalo iznenaden, ko sem začel čitati pismo. Bilo je od meni do tedaj neznanega somišljenika Ivana Šolarja. Pisal mi je, da je mislil, da je on edini naročnik Rdečega Praporja v Ameriki, zato se je zelo začudil, ko je bral v njemu dopis iz Amerike in moje ime. Tako sva se seznanila in začela korespondirati.

Njegova pisma so bila prav zanimiva. Pojasnil mi je, da je prišel v Ameriko, ko je bil 14 let star, da je doma blizu Radovljice na Gorenjskem, in da je naročen na Rdeči Prapor, Ljubljanski Zvon, Slovenski narod, in na newyorški Glas Naroda. Ko sva si začela dopisovati, je živel s starši na farmi v Minnesoti. Med drugimi mi je omenil, da ima dve sestrki, ki sta obe poročeni. Njuna soproga sta Nema, je rekel, in tolmačil, da mu ni bilo prav dovolj, ker sta šli s tuji v zakon. Iz teh njegovih opomb sem sodil, da je tudi nekoliko narodnjaka v njemu. Vse tedanje slovenske pisatelje je znal čudovito dobro presojati in primerno ocenjevati. Vsako stvar je znal opisati tako živo da ga je pokojni J. Zavertnik kasneje pohvalil da med ameriški Slovenci ni dopisnika, ki bi mogel predmet tako dobro orisati, kakor Ivan Šolar.

Šolarja sem dolgo vzpodbujal, predno je začel pisati v li-

ste. L. 1901 je zapustil farmo in si poiskal delo v industriji. Leto kasneje se je podal v družbi nekega John Petriča v Alasko med zlatokalce, da si poišče srečo na debelo, namesto da bi delal v tovarni za bori vsakdanji kruh. V jeseni se je vrnil iz Alaske, na pomlad pa spet tja na zlata polja, kjer je potem ostal tudi čez naslednjo zimo in šele koncem tretje poletne sezone se je vrnil in se nastanil v mestu Seattle v državi Washington. Dne 8. feb. 1910 ga je pri delu v tunelu podšlo in Ivan Šolarja ni bilo več.

Vsa svoja potovanja mi je opisoval. Razglabljal je ob problemih in sploh, bil je človek, ki je bil moj prvi resni prijatelj in somišljenik v tej deželi, četudi se osebno nisva poznala.

Ob ustanovitvi časopisa "Zore" v Chicagu je zanj precej storil in žrtvoval, in zdi se mi, da je tudi Proletarcu precej prispeval. Blag in časten mu spomin!

Z Ivanom Šolarjem sva dopisovala že nad leto dni in med drugim razmotrivala, kako bi mogli slovenski delavci priti do svojega socialističnega glasila, ko dobim nekega dne pismo iz Chicaga od Ferdinanda Pečeta, da ustanavlja v Chicagu socialistični klub in da jih žele ustanoviti tudi v drugih naselbinah. Na ta način — mi je pisal — nam bo potem mogoče ustanoviti in izdajati tudi slovenski socialistični list. Omenil mi je, da so pisali v Trst Rdečemu Praporu po naslove ameriških narodnikov in od tam so mu poslali tudi moj naslov. Tako je Peče izvedel zame. To pismo je bilo zame novo prijetno presenečenje. Odpisal sem takoj. Bil sem za ustanovitev slovenskega socialističnega lista in ta šele naj nam bi bil pomočnik pri graditvi socialističnih klubov. V enakem smislu se je odzval apelu sodrug Praporja in Ameriki, zato se je zelo začudil, ko je bral v njemu dopis iz Amerike in moje ime. Tako sva se seznanila in začela korespondirati.

Njegova pisma so bila prav zanimiva. Pojasnil mi je, da je prišel v Ameriko, ko je bil 14 let star, da je doma blizu Radovljice na Gorenjskem, in da je naročen na Rdeči Prapor, Ljubljanski Zvon, Slovenski narod, in na newyorški Glas Naroda. Ko sva si začela dopisovati, je živel s starši na farmi v Minnesoti. Med drugimi mi je omenil, da ima dve sestrki, ki sta obe poročeni. Njuna soproga sta Nema, je rekel, in tolmačil, da mu ni bilo prav dovolj, ker sta šli s tuji v zakon. Iz teh njegovih opomb sem sodil, da je tudi nekoliko narodnjaka v njemu. Vse tedanje slovenske pisatelje je znal čudovito dobro presojati in primerno ocenjevati. Vsako stvar je znal opisati tako živo da ga je pokojni J. Zavertnik kasneje pohvalil da med ameriški Slovenci ni dopisnika, ki bi mogel predmet tako dobro orisati, kakor Ivan Šolar.

Šolarja sem dolgo vzpodbujal, predno je začel pisati v li-

J. Čemažar otvoril pekarijo

Chicago, Ill. — John Čemažar, ki ga pozna stotine čikaških Slovencev, bo v soboto 6. januarja otvoril v slovenski naselbini na 1928 W. Cermak Rd. pekarijo, ki bo edina slovenska pekarija v tem delu mesta.

John Čemažar je prvovrsten pek in ima o peki ter pečivu strokovnjaško znanje. Proda-

jal bo le prvovrstno blago pe-
zmernih cenah. Ako bi dobil
slučajno pecivo drugje ceneje, to
ne pomeni, da je ceneje, am-
pak da je slabše kakovosti.

Rojakom v omenjeni sose-
ščini, posebno gospodinjam,
priporočamo, da kupujejo
kruh in drugo pecivo v Čema-
žarjevi pekariji. — A. P.

(Glejte njegov oglas v tej številki.)

Delo in prireditve kluba št. 11 JSZ in drugo

Bridgeport, O. — Volitve pri društvih in v klubu št. 11 so minile. Prejšnji odborniki so večinoma ponovno izvoljeni. Za klub št. 11 bi bilo dobro, če se bi njegovi odbori reorganizirali na način, da bi povečali in pospešili svoje aktivnosti.

V preteklem letu je ta klub izvršil veliko agitacijskega in drugega dela. Imel je vrsto prireditev, ki so vse povoljno izpadle. Ves prebitke pa je bil porabljen edino v korist delavskega gibanja.

Ker je očitno, da krivice tudi v tem letu ne bodo odpravljene — namreč, da jih sedanje sile na vladi ne mislijo iztrebiti, ne preostaja delavcem drugega kakor da ne hajo verovati demokratom in se sami organizirajo za boj proti socialnim krivicam.

Če kdo zabavlja socialistom in nas omalovažuje, — nič ne de — vi pojdit v svojim delom naprej. Ako bi socialisti nič ne pomenili, in ako njihov program ne bi bil priporočljiv, bi demokrati ne črpali iz njega.

V Ohiju je izvojevana starostna pokojnina. Res, da si laste kredit zdaj drugi, toda socialisti so bili prvi, ki so zahtevali to socialno pridobitev in borili so se zanj nad 30 let. Zdaj je sprejeta, nepopolna sicer in nezadostna, toda led je prebit.

Zdaj je v teku enako živa kampanja za uvedbo državnega zavarovanja proti brezposelnosti. Tudi to je socialna ena zahteva od početka. Socialisti so izdelali načrte za ekonomsko preureditev družbe. In ker so kapitalisti s svojimi strankami gospodarstvo zavozili, si pomagajo z reformami, kakršne so socialisti priporočali v veliko bolj obliki že pred desetletji. Naš klub je veliko sodeloval pri zbiranju podpisov v agitaciji za starostno pokojnino in zdaj enako sodeluje za zavarovanje proti brezposelnosti. Vsi klubi JSZ v tej državi naj pomagajo, bodisi z apeli in s podpismi, s shoditimi ali s shoditimi v Columbibus državnega zbornice. Ako bodo delavci od nje zahtevali brezposelnostno zavarovalnino dovolj na glas, si ne bo mogla zatiniti ušes.

Pri vsem našem delu je tre-

ba večsi tudi razvedrila. Klub št. 11 nudi občinstvu to priliko v soboto 13. januarja v društveni dvorani. Izbrane maske dobe nagrade.

Na željo udeležencev prejanje klubove prireditve bodo tudi na tej igrali znani Tuskovi fantje iz Power Pointa, kajti njihova godba plesalec jako ugaja.

Vstopnina za odraslene je samo 25c. Otroci so prosti vstopnine. Kakor je navada na zabavah tega kluba, bo za udeležence maskeradne veselice v soboto 13. jan. vse preskrbljeno. Občinstvo tu in v sosednih naselbinah je vabljenno, da nas poseti v velikem številu.

Skupnost je geslo uspehov. Lani je bilo tukaj z društvu veliko skupnega dela in uspeha, da ga bo tudi letos. Društvo Cardinals št. 640 SNP bo imelo plesno zabavo 27. jan. Tudi oni bodo imeli dobro godbo. Mladi od tega društva obljubujejo, da se udeležijo klubove veselice, in je naravno, da jim bodo člani kluba ter klubovi somišljeniki vrnili. Delujmo roka v roki, pa bo sloga v naselbini in trud ne bo zaman.

Obrat v premogovnikih pomeni. Tudi jeklarne so kljub ugodnim vestem nazadovale. Ena je že tri mesece zaprt in ne izgleda, da bo kolesje v nji še poglaval v tek. Obrat v premogovniku na Neffsu pa je ustavljen državni komisar, ker kompanija ni plačala zavarovalniške pristojbine državnemu oddelku.

Ko to pišem, govore, da bo prevzela ta rov velika Hanna Coal Co. Ta hoče sedanje delavce odsloviti in jih nadomestiti s tistimi, ki so prej delali v njenem rovu v Dillonvale, katerega je ustavila. Tako vladajo delodajalci z usodo delavcev in bodo vladali, dokler se ne organizirajo dovolj močno, da bodo oni v stanju narekovati svoje pogoje.

Joseph Snoy.

Težka agitacija

Hibbing, Minn. — Večkrat že sem skušal pridobiti kakega novega naročnika listu, a brezuspešno. Posrečilo pa se mi je, da so mi štirje obljubili vzeti Ameriški družinski koledar, če ga naročim. To sem storil.

Upam, da bom v bodočih poskusih za razširjenje tega lista uspešnejši. Vem, da ljudem ni za delavske časopise, ker jih ne poznajo in se ne zavedajo njihovega pomena, zato pa je agitacija za naš tisk tako težka. Če bi razumeli, kam spadajo, in kateri listi so resnična delavska glasila, bi bilo lahko in kriza ne bi lomastila po nas. — Frank Pipan.

Slike fašistov

Kencsha, Wis. — Proletarec s svojim gradivom mi ugaja, ne pa slike fašističnih voditeljev, Jaz sem proti, da se jih bi priobčevalo. — F. Uran-

kar.
(Op. ur. — Proletarec le redkokdaj priobči kako sliko "fašističnih voditeljev". Kolikor je bilo slik o fašistih v Italiji in Nemčiji, so bile vse komentirane z absolutno protifašističnega stališča in zato so služile za protifašistično propagando in ničesar drugega.)

Socialist ima pravo vrednost za delavsko gibanje edino če je aktiven.

Prireditve kluba št. 1

J.S.Z. v Chicagu

Klub št. 1 JSZ bo imel to ezono sledeče priredbe:

Dne 4. marca velika prireditve z mešanim sporedom v dvorani ČSPS.

V nedeljo 29. aprila koncert "Save" v dvorani SNPJ.

Društva in klube prosimo, da te datume upoštevajo, to je da jih ne vzamejo za svoje priredbe. Na ta način bodo vse priredbe naših organizacij uspešne. — P. O.

DVAJSET LET AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

DRUGI letnik koledarja je bil spet posrečen pokus in upravni odbor Proletarca je sklenil, da se z izdajanjem te knjige nadaljuje. Na seji uprave dne 15. februarja 1916 je bil izvoljen za urednika III. letnika zpet Ivan Molek, za upravnika pa Frank Alesh. Alesh je dobil s sodelovanjem somišljenikov 23 strani oglasov — kar je bilo zelo veliko za publikacijo, ki je bila še vedno maturna za novo podvzetje.

Ker je bilo I. Moleku priporočeno, da je do-
ložen za prvega pomožnega urednika novo
zasnovanega dnevnika Proleta, je uprav-
nemu odboru Proletarca naznanil, da ne bo
imel časa urediti koledarja. Upravni odbor
je na svoji seji 28. aprila 1916 izvolil uredi-
teve koledarja Etbinu Kristanu, Molek pa je
obljubil preskrbeti nekaj gradiva in kolikor
mogoče klišeev, ki jih je tedaj posojevala
Proletarcu International Socialist Review.

E. Kristan je na tej seji pojasnil, da je i-
cn zelo zaposlen, zato upa, da pri urejeva-
nju koledarja ne bo brez pomoči. Navzoči
so apelirali na J. Zavertnika št. in Fr. Pe-
triča, da naj mu pomagata.

Koledar za l. 1917 je izšel v 4,000 izvo-
dih in je bil razprodan že koncem novembra
1916. Upravnik Proletarca, Fr. Šavs, je dne
4. decembra 1916 upravnemu odboru poro-
čal, da je moral precej naročil odpovedati,
ker je koledarja zmanjkalo.

Vsebinska III. letnika je bila dokaj pestr-
a. Izmed ameriških prispevateljev je imel v
njemu E. Kristan nekaj pesmi, člankov in
par črtic, I. Molek šalo v enem dejanju "Ne-
vtralni Amor" in nekaj drugega gradiva,
Jože Zavertnik je napisal razpravo "Od ja-
drnice do nadoklopnjače", Frank Šavs je
imel zanimiv članek o Andreju Klemenčiču
in Frank Petrich o ameriški soc. stranki.

Zanimiva je v njemu letna kronika. Imel
je 90 slik, kakor navaja označba pod vse-
bino. To je bil prvi letnik, v katerem so po-
leg drugih tudi umetniške slike. Največ pa
je bilo v njemu slik, ki so se nanašale na
vojne in druge dnevne dogodke.

IV. letnik je spet uredil Etbin Kristan,
upravniško delo pa je odbor izročil Fr. Šav-
su, ki je bil upravnik Proletarca. Od tedaj
koledar nima več upravnika zunaj Proletar-
čevega urada, kakor so jih imeli prvi trije
letniki. Vse upravniško delo koledarja se
izvršuje v področju upravniške lista.

Na 4. strani IV. letnika je kartun, ki ga
je narisal urednik Etbin Kristan. Na nasled-
njih šestih straneh je njegova pesnitev "V
nooletni noči". Druga daljša njegova pe-
snitev je "Ko raj je bil izgubljen". Ameriški
slovenski sodružniki so v IV. letniku poleg
urednika E. Kristana Ivan Molek, Jože Za-
vertnik, Frank Šavs in Frank Petrič. Imel je
kakih 23 strani oglasov. Slike so bile zopet
časniške in nekaj umetnih.

Za delo za razpošiljanje III. letnika je
dovolil upravni odbor pol centa od komada,
kar pa je bilo malo, zato je naslednje leto
plačal 1c od izvoda.

Ureditev koledarja pomeni veliko dela.
Kadar so bila sredstva, je upravni odbor do-
ločil nekaj honorarja uredniku in sodružni-
kom, vrednosti dela pa ni plačal nikoli, ker
je bil prebitke porabljen v prid Proletarca.

I. Moleku so plačali za ureditev I. letnika
\$30. Ko je uredil II. letnik, so mu določili
\$40. E. Kristanu \$10, J. Zavertniku ml. \$5
in Fr. Šavsu \$5. Za delo pri III. letniku so
izplačali vsega skupaj \$100. E. Kristanu,
uredniku IV. letnika, so dali \$60, sodružniki
pa vsled slabih finančnih razmer pri listu
niso prejeli ničesar.

Skozi več naslednjih let ni bilo za delo pri
koledarju izdanih nikakih honorarjev, ne
uredniku, in ne sodružnikom, ker se je vsak
cent parabilo za pokrivanje opasnega pri-
manjkljaja pri listu.

Prvi štirje letniki Ameriškega družinske-
ga koledarja so se naši čitaoci publikli zelo
pri ljubili. Kljub nizki ceni 35 do 50c so se
tiskovni stroški prvih štirih izdaj pokrili in
ostalo je tudi nekaj prebitka za Proletarca,
ki je koledar obsežno oglašal in je bil tudi
iz tega razloga upravičen do odškodnine.

S petim letnikom pa je ugled Ameriš-
kega koledarja padel. L. 1918 je bil iz-
voljen za urednika V. letnika ponovno Etbin
Kristan in za upravnika Frank Šavs. Kristan
je bil tedaj izredno zaposlen s pisanjem re-
solucij, člankov in razprav v področju JRZ,
bil je stalno klican na shode in imel je vrhu
vsega še mnogo korespondence, tako da je
le s težavo in s pomočjo ponatiskavanja ure-
jeval Proletarca, medtem ko si ni mogel do-
biti za ureditev koledarja nikakega časa.

Decembra 1918 je Proletarec izgubil tudi
upravnika. V decembru bi bil moral biti ko-
ledar že razposlan, toda tiskarna je imela
zanj komaj za kak tucat strani gradiva! Dne
2. februarja, ko sem prevzel upravni-
štvo Proletarca, je bil koledar primeroma
toliko dogotovljen kakor decembra prejšnje
leto. Nekateri naročniki, ki so poslali denar
za koledarje v naprej, so zahtevali, da
naj jim ga vrnemo, toda večinoma so poslali
le naročila in jih zdaj odpovedovali, češ,
tudi ako mislite koledar za to leto izdati, je
prepozno in ga ne bi mogli razprodati.

(Dalje prihajajo.)

P. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje)

"Ali me more zatajiti sveti oče? Niso li to njegove tajne ideje, ki jih palagoma ugibamo? Moja edina krivica bi bila ta, če bi jih bil prezgodaj in presvobodno izrazil. Ne bi li takoj dosegel, da se ustavi zasledovanje, če bi mi dovolili govoriti z njim?"

Monsinjer Fornaro ni več govoril; zadovoljil se je s tem, da je majal z glavo, ne da bi se bil jezil zaradi duhovnikove mladostne nepotrpežljivosti. Nasprotno, smehljaj se je boljbolj prijazno, kakor da ga izredno veselilo toliko nedolžnosti in toliko zanosa.

"Le naprej, naprej," je nazadnje govoril zelo vesel. "Ne bom Vas oviral. Prepovedano mi je, da bi Vam kaj rekel... Ali posvetno gospodstvo, posvetno gospodstvo..."

"No, posvetno gospodstvo?" je vprašal Pierre.

Prelat zopet ni odgovoril. Dvignil je svoj ljubezni obraz proti nebu in elegantno gibal svoje bele roke. Posledje je izpregovoril, le da dostavi:

"Razumtega — Vaša nova vera — beseda 'nova vera, nova vera', je dvakrat v knjigi... 'O Bog!'"

Še bolj se je razvnel in se je končno tako razburil, da je Pierre, ves nepotrpežljiv, vzkliknil:

"Monsinjur, ne vem, kakšno bo Vaše poročilo, ali zagotavljam Vam, da nisem nikdar hotel napasti dogme. In v dobri veri — to se vidi iz vse moje knjige, sem hotel le izpolniti delo usmiljenja in zvelicanja. Treba je vendar uvaževati tudi namene."

Monsinjur Fornaro je bil zopet zelo miren, ves očetoški.

"O, nameni, nameni —"

Vstal je, da odslovi obiskovalca.

"Ljubi moj gospod Froment, bodite priprani, da se čutim zelo počaščenega, ker ste se obrnili do mene... Seveda Vam ne morem povedati, kakšno bo moje poročilo; govorila sva že preveč o tem; Vašega zagovora ne bi bil smel niti poslušati. Kljub temu Vam bom vedno drage volje uslužen v vsem, kar ne nasprotuje moji dolžnosti. Bojim se pa, da bo Vaša knjiga obsojena."

In ko je Pierre zopet planil po konci, je dodal:

"Ej da, sodijo se dejstva, ne nameni. Vsak zagovor je torej brez koristi; knjiga je tukaj, in tako je, kakršna pač je. Razlagate jo lahko, kakor hočete, izpremenili je ne boste... Zaraditega ne vabi kongregacija nikdar obtoževanja in sprejema samo enostavnih preklie. Najpametnejše, kar bi mogli storiti, bi bilo še to, da preključite knjigo in se pokorite. Ne? Tega nečete? Oj, kako mladi ste še, ljubi prijatelj!"

Še glasneje se je smejal ob kretnji ogorčenja in nebrzdanega ponosa, ki jo je nehoteno napravil njegov mladi prijatelj, kakor ga je imenoval. Ko sta bila že pri vratih, se je zopet zganila njegova ljubeznost, pa je dejal s tišjim glasom:

"Čujte me, dragi moj! Nekaj bi rad storil za Vas; dam Vam dober svet. Jaz pravzaprav nisem nič. Jaz oddam svoje poročilo, to tiskajo in čitajo, uvaževati jim ga pa ni treba kaj posebno. Toda tajnik kongregacije, pater Dangelis, lahko stori vse, tudi kar je nemogoče. Obiščite ga v dominikanskem samostanu za Piazza di Spagna... Ne omenjajte mene. Na svidenje, dragi moj, na svidenje!"

Potri je stal Pierre zopet na Piazza Navona; nič več ni vedel, kaj naj verjame in kaj naj upa. Strahopetna misel ga je obšla; čemu bi nadaljeval ta boj, v katerem so nasprotniki skriti in jih ni mogoče prijeti? Čemu bi še nadalje kakor lipov bog vztrajal na tem vabljenem in goljufivem Rimu? Zbežal

bi, še nocoj bi se vrnil v Pariz, tam izginil, pa pozabil na grenka razočaranja v izvrševanju najponižnejše ljubezni do bližnjega. Bila je ura, ko človek ne ve, kam bi se obrnil, ker se mu prikaže, da je cilj, po katerem kopri, nedosežen. Ali v svoji zmedbi je vendar korakal v namenjeni smeri. Ko je došel na Korzo, pa v Via dei Condotti in naposled na Piazza di Spagna, je sklenil, da poišče še patra Dangelisa. Tam izpod S. Trinita de Monti je dominikanski samostan.

Oj, ti dominikanci! Nikoli ni mogel misliti nanje brez nekega spoštovanja, ki je bilo nekoliko pomešano s strahom. V teku stoletij so se izkazali za silno krepko oporo absolutne in teokratične misli. Njim je imela cerkev zahvaliti svojo najtrdnjše avtoriteto; bili so slavni vojskaki njene zmage. V tem, ko je sveti Francisek Rimu osvajal preproste duše, mu je sveti Dominik pokoraval duše razumnih in mogočnih, vse višje duše. To je vršil z največjo strastjo, z ognjem obudovanja vredne vernosti in silne volje, z vsemi mogočimi sredstvi — s pridigami, s knjigami, s pritiskom policije in sodišč. Četudi ni ustvaril inkvizicije, jo je vendar znal koristno izrabiti; njegovo blago, bratsko srce je zasledovalo razkol s krvjo in z ognjem. In njegovi menihi so živeli v revščini, čistosti in pokorščini, v velikih čednostih tedanjih prevzetnih in neurejenih časov; romal je po mestih, pridigal brezbožnim, ter se trudil, da bi jih zopet vrnil cerkvi, če pa ni zadostovala njegova beseda, jih je naznanjal duhovnim sodiščem. Lotil se je tudi vede, hotel jo je pridobiti, sanjari je, kako bi branil Boga z orožjem razuma in človeškega znanja, bil je praded angleškega sv. Tomaža, luči srednjega veka, ki je zbral psihologijo, logiko, politiko, moralo, vse za svoje namene. Tako se je zgodilo, da so dominikanci napolnili svet, s tem da so branili rimski nauk na slavnih trbunah vseh narodov in bili skoraj povsod v boju s svobodnim duhom vseučilišč; bili so pazni čuvaji dogme, neutrudljivi kovači sreče papežev, najmočnejši vseh umetniških, znanstvenih in literarnih delavcev, ki so zgradili ogromno, še danes stoječe poslopje katoličanstva.

(Dalje prihodnjik.)

Ako bi delavci s takim veseljem podprli delavski tisk, kakor podpirajo zavajalno časopisje, bi bilo kapitalizma kmalu konec.

Neznanje je delavcev najhujši sovražnik.

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu s dvema polletnima.

XI. IZKAZ.

Anton Zornik, Herminie, Pa.	35
Anton Jankovich, Cleveland, O.	15 1/2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	8
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.	6
John Langerholc, Johnstown, Pa.	6
John Terclj, Strabane, Pa.	4
George Smrekar, Aliquippa, Pa.	4
Frank Hirsch, Virden, Ill.	4
Frank Skufca, Indianapolis, Ind.	4
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	4
Frances Zakovick, No. Chicago, Ill.	4
Henrik Pečarič, Nanticoke, Pa.	4
John Pungartnik, Port Wash'ton, Wis.	3
John Zornik, Detroit, Mich.	3
Anton Tratnik, Diamondville, Wyo.	3
Anton Šular, Arma, Kans.	2 1/2
Joseph Bratkovich, Pittsburgh, Kans.	2
Louis Britz, Lawrence, Pa.	2
Louis Strle, Krayn, Pa.	2
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2
Ilija Bubalo, Johnstown, Pa.	2
John Tancsek, Girard, Ohio	2
Anton Zaitz, Forest City, Pa.	2
Rudolph Fradel, Yukon, Pa.	1 1/2

Skupaj v tem izkazu (5 tednov) 124 1/2 polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 111 1/2.

MLADI ŽRTVI KRIZE

Petnajstmesčni dvojčici Barbara in Blanche Marshall, ki sta tu na sliki, nista niti malo zakrivila sedanje krize. Pa vendar sta radi nje izgubile življenje. Dne 27. dec., ko je bilo silno mrzlo, sta ju njuni starji vzeli v svojo posteljo, da se bi boljše grele. Pod težo odeje sta se zadušili. Njun oče in mati sicer dobivata podporo (relief) in poslali so jima tudi premog, ki pa so jima ga ukradli, in tako je bila družina v najhujšem mrazu brez kuriva. Poleg teh dveh imata še štiri otroke. Oče je že dolgo brez dela. Pripeljali so jim zopet premoga, toda za malo Barbaro in Blanche dva dni prepozno. Njuna mati je dva dni po tej tragediji padla po z ledom pokritih stopnicah ter si zlomila roko.

O pridruženju k ameriškim klubom

Springfield, Ill. — Na prošnji kluba št. 47 smo razmotirali tudi o sugestiji za razpust JSZ in pridruženje naših članov k postojankam, ki so direktno v stranki. Po razpravi je bil v našem klubu soglasno sprejet predlog, da smo proti takim nasvetom.

V Springfieldu je bilo svočeno močno socialistično gibanje. Poleg angleškega kluba, ki je vodil, so imeli tukaj svoje socialistične organizacije Nemci, Poljaki, Litvinci in Jugoslavlani. Delovali smo vsi skupaj. Toda po silnem medvojnem navalu na vse, kar je bilo socialističnega, so narodnostni klubi razpadli, le naša JSZ si je ohranila nekaj zaslonbe in klub. Tudi ameriški socialistični klub je zapadel razsulu. Dolgo čase je bil naš klub št. 47 JSZ edini, na katerega se je morala stranka obracati v volilnih kampanjah in v drugih zadevah. S pomočjo in s sodelovanjem tega kluba je bil ustanovljen tudi nov angleški klub, ki pa nima nič lažjega dela in uspehov kakor naš. Veliko bolj se je opiral na nas kakor mi nanj.

Socialistični govorniki, ki so bili poslani v prejšnjih desetih letih v Springfield, so se obračali na klub št. 47 JSZ in naši sodrugi so poskrbeli za dvorano in oglašanje in jih tudi postregli. Nemalokrat so jim tudi denarno pomagali.

JSZ ima še dosti dela in še veliko pogojev za uspehe. Samo delati je treba, kajti toliko izkušnji mi imamo, da vemo, da ameriški sodrugi tiste dela, ki spada nam, ne bodo izvršili, med tem ko smo mi že veliko njihovega.

Joseph Ovca.

Izbruh sovraštva

Nanticoke, Pa. — Dne 23. decembra sem šel v naselbine Miners Mills in Wilkes Barre v Pa., da poagitimam za Proletarca in razprodam nekaj naših pamfletov. Precej rojakov je tod brez dela od več mesecev do dveh let. Mnogi bi se radi naročili in si kupili knjig ter trošur, pa ni sredstev.

Moj namen je bil obiskati vse Slovence. Nekaterih ni bilo doma. Na njih domove me je vodil Frank Gole. Hvala mu za to uslugo kakor tudi za prenočišče in gostoljubnost njemu in njegovi soprogi, isto tako Joseph Barlotu, Frank Resniku, njegovi ženi in drugim, ki so pripomogli k razpečevanju brošur, naročitvi Proletarca in Amer. družinskega koledarja.

Nikakor pa nisem mogel prebiti besednega napada, ki sem ga bil deležen pri Antonu Zagorec. On in njegova žena sta vsula name ter na list, ki sem jima ga priporočil, hudo ploho besed in očitkov brez vsakega vzroka in pova-

da. Tega jima ni bilo prav nič treba, ker nisem usiljivec. Kar se tiče Proletarca, njuna sodba ne velja, pa če ga še tako blatita, pač pa je merodajno mnenje tistih, ki ga čitajo. Dasi sem bil v teh krajih že precej med ljudmi, še nisem do omenjenega slučaja nikjer naletel na tolikšno nasprotovanje in gnjev. Kdor luča obdolžitve kar tjavendan, ne pokaže nič drugega ko neurokčen srd in mu je vseeno, če je tisoče milj od resnice. V to vrsto je v tem slučaju pristeti tudi omenjena dva, ki sta se znesla nad mano ne da bi premislila in spoznala, da delata s takimi napadi krivico delavcem in s tem nevedoma sama sebi. — H. Pečarič.

Novica iz predmestje

Cicero, Ill. — Dne 26. dec. so obiskali konstabli, kar pomeni može postave, v Lyonsu in Cicero živče tajnike družtev SNPJ: Frank Vidmarja, Jos. Wershajja in Frank Margolleta, ter jim zabičili, da ne smejo poslati nobenega asessamenta glavnemu uradu SNPJ — če ga pa pošljejo, bodo za ta svoj prestopke osebno odgovorni s svojim premoženjem in izpostavijo se težkim kaznim. Z njimi je bil Richard Zavertnik.

Stvar je ta. Richard Zavertnik toži v imenu neke ženske iz Auburna SNPJ, ki zahteva nekaj stotakov odškodnine. Ker je ni dobil, je poslal v neki zakotni vasi tega okraja mirovnega sodnika, in ta mož je izdal "sodno prepoved".

Noben sodnik v Chicagu se ne bi hotel smešiti s tako prepovedjo. Zakotnim "mirovnim" sodnikom, ki sploh sodniki niso, pa je vseeno. Omenjene tajnike je pozval predse na zatožno klop dne 30. decembra.

Vsakemu tajniku je konstabel v spremstvu Richarda pustil \$1.50, kakor določa "postava" in ta vsota zadostuje, da se človek pripelje na določeno sodišče, in da ostane nekaj za "ajmoht" v bližnjem salunu.

Pred mirovnega sodnika je prišel tudi pravni zastopnik SNPJ in ga poučil, da je postopal protipostavno. S takimi komedijami pa se povzroča enotni stroške, kar pomeni šlanstvu, in to je vse, kar imamo od politikantov te baže.

Poročevalec.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

XII. IZKAZ.

(Prispevano do 31. decembra.)

CALIFORNIA: Kvota \$14.00. Do prejšnjega izkaza poslano \$4.25. Še manjka do kvote \$9.75.	INDIANA: Kvota \$11.00. Do prejšnjega izkaza poslano \$3.05. Še manjka do kvote \$7.95.
COLORADO: Kvota \$30.00. Somerset: Anion Majnik \$1.20. Skupaj s prejšnjim izkazom \$4.05. Še manjka do kvote \$25.95.	KANSAS: Kvota \$30.00. Arma: Frank Novak 25c. Skupaj s prejšnjim izkazom \$30.33. Nabrano nad kvoto 33c.
ILLINOIS: Kvota \$487.00. Springfield: John Goršek \$1.00. Waukegan: John Mahnič \$1.00. Chicago: Ivan Molek \$5.00. Skupaj \$7.50. Skupaj s prejšnjim izkazom \$523.55. Nabrano nad kvoto \$36.55.	MONTANA: Kvota \$14.00. Do prejšnjega izkaza poslano \$4.90. Še manjka do kvote \$9.10.
MICHIGAN: Kvota \$159.00. Do prejšnjega izkaza poslano \$79.20. Še manjka do kvote \$79.80.	MINNESOTA: Kvota \$33.00. Do prejšnjega izkaza poslano \$7.80. Še manjka do kvote \$25.20.
NEW YORK: Kvota \$127.00. Gowanda: James Dekleva 40c. Skupaj s prejšnjim izkazom \$47.05. Še manjka do kvote \$79.95.	OHIO: Kvota \$747.00. Bridgeport: Klub št. 11 JSZ \$2. Skupaj s prejšnjim izkazom \$170.16. Še manjka do kvote \$576.84.
PENNSYLVANIA: Kvota \$482. Meadwands: Vinko Petercel \$1. Lawrence: Louis Britz 25c. Skupaj \$1.25. Skupaj s prejšnjim izkazom \$193.39. Še manjka do kvote \$288.61.	WISCONSIN: Kvota \$297.00. Do prejšnjega izkaza poslano \$70.51. Še manjka do kvote \$226.49.
WYOMING: Kvota \$37.00. Do prejšnjega izkaza poslano \$14.75. Še manjka do kvote \$22.25.	UTAH: Do prejšnjega izkaza poslano 25c.
OKLAHOMA: Do prejšnjega izkaza poslano \$1.00.	WEST VIRGINIA: Do prejšnjega izkaza poslano 50c.
MARYLAND: Do prejšnjega izkaza poslano \$3.00. Skupaj v tem izkazu \$12.60. Prejšnji izkaz \$1,135.94, skupaj \$1,148.54. Še manjka do kvote \$1,251.46.	

Uspešen poset

Morley, Colo. — Novo leto je minilo, in če bodi voščila kaj pomagala, bomo letos vsi srečni. Moje voščilo je več sreče sotrudnikom v njihovem delu za pobijanje nevednosti in pa manj nasprotnikov, ki stresajo svoje neslanosti.

Vse naročene izvode Amer. družinskega koledarja sem razprodal. Zahvaljujem se rojakom v Sugaritu, New Mex., ki so mi pomagali pri razpečevanju, pri tem pa smo imeli tudi par ur vesele družbe in zabave.

Kriza nas davi in ljudje jamrajo, da ni denarja, ker nič ne zaslužijo. Vendar pa je bilo ob praznikih vse v najboljšem razpoloženju. Veseleje je dobro zdravilo v teh časih samih skrbi, samo če človeka potem glava ne boli.

Koledar ljudem ugaja. To je res knjiga, ki je vredna, da jo čita vsak delavec.

Tony Slavac.

Hvala za voščila

Bridgeport, O. — K božičnim in novoletnim praznikom sem prejel toliko voščil od prijateljev, sodrugov in somišljenikov iz vseh krajev, kot še nikoli. Hvala vsem, ker se spominjate tudi zdaj, ko sem že dolgo bolan. Sem pa na poti okrevanja, in če ne bo novih komplikacij, kakor že dvakrat v prejšnjem letu, upam, da se mi zdravje zopet povrne.

Človeku v takem položaju se še posebno dobro zdi, ko vidi, da se ga ljudje spominjajo in mu voščijo vse boljše. Saj je iskreno prijatelj-

stvo pač eno izmed najboljših zdravil.

Ako mi bo usoda mila, bom sčasoma spet v stanju začeti z agitacijo za naš list in zvezo. Tudi čitateljem želim, da bi imeli v tem letu več sreče in manj neprimlik, kakor so jih imeli lani.

Joseph Snoy.

Lunačarsky umrl

Dne 26. dec. je umrl v Franciji Anatol Vasiljevič Lunačarski, bivši sovjetski komisar šolstva in prosvete. Bil je star 67 let.

Lunačarski je bil strokovnjak v ruskem slovstvu in znamenit slovničar. Ena njegovih najslavnejših del je "Vera in socializem".

V revolucionarnem gibanju je začel delovati še ko je bil dijak. V času padca carizma je šel s komunisti. Največje njegove zasluge so v novem ruskem šolstvu. Njegovi načerti so le deloma uvedeni, ker za celotnega ni bilo sredstev.

Imate pritožbo?

V slučaju, da je vaš naslov na Proletarca napačen, ali če se je primerila kaka druga pomota, sporočite nam. To lahko storite na dopisnici, ki vas stane samo 1c.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1475

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Fristna in okasna domača jedila
Cene zmernne. Postrežba točna.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS: At 3724 W. 26th Street

1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd. 4:30—6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 9695

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

SODRUGOM IN SIMPATICARJEM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ se vršijo vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Ženska odseka prvi tork ob 8. zvečer. Mladinski angleški odsek vsak petek izven prvega ob 8. zvečer, vse v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodružice, agitirajo in pridobivajo novih članov in članice kluba ter novih naročnikov Proletarca. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

ŠTIRI KNJIGE ZA \$1.12 PO POSTI;

\$1, ako jih kupite v uradu

1. VELIKO MRAVLJIŠČE. Spisal Ivan Molek
2. Zlato tele in druge zgodbe. Spisal Janez Samojov
3. NAŠ SVETOVNI NAZOR. Priredil Sigma
4. KOLEDAR CANKARJEVE DRUŽBE za l. 1934

Naročila naslovite Proletarcu, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill

KLUBOM IN DRUŠTVOM

Želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

IVAN VUK:

USTVARITEV ŽENSK

Po ustnem izročilu turkестanskih pastirjev

Ko je bog Jukari, kar pomeni toliko kakor vzvišeni, ustvaril bitje nad bitji, še ni napočil večer šestega dne. Pogledal je vse svoje delo in zdelo se mu je, da še nekaj manjka.

Poklical je človeka, ki je bil narejen po njegovi podobi in ga vprašal:

"Ali si zadovoljen?"

Človek je pogledal boga Jukari v oči in bog je videl, da ni zadovoljen sam seboj.

"Zakaj nisi zadovoljen?" je vprašal človeka.

Človek pa je odgovoril:

"Kako naj bom zadovoljen? Rekel si, da sem bitje nad bitji. A poglej ptice pod nebom, živali na polju in zverine v gozdovih. So, ki ustvarjajo. Kaj sem pa jaz in kaj zmorem? Manjka mi nekaj, da bi bil v resnici bitje nad bitji. In zdi se mi, da je tisto 'nekaj' cela polovica mojega 'jaza'."

Bog Jukari je poslušal človeka in vprašal:

"Kaj bi pa naj bilo tista polovica, ki se ti zdi, da ti manjka?"

Človek ni vedel, kako bi razložil tisto, kar čuti. Naposled je rekel:

"Zakaj ne morem ustvarjati? Tvoja podoba sem, trdiš, a vendar nimam moči, da bi ustvarjal boljša in popolnejša bitja od sebe. Manjka mi del mojega 'jaza', s katerim bi bil celota."

Bog Jukari je rekel:

"Pogodil si. V svoji zatoplenosti, da ustvarim iz snovi, ki sem jo še imel, kolikor mogoče popolno svojo podobo, sem pozabil na tisto."

In ko je človek odšel, se je bog Jukari, kar pomeni toliko kakor vzvišeni, globoko zamislil:

"Da," je rekel. "Človek, kakor sem ga naredil, mi je po zunanosti podoben. Ali enak še res ni. Na drugo polovico njegovega 'jaza' sem pozabil. Ko sem delal moško polovico tistega 'jaza', sem porabil vse snovi, ki so mi po petih dneh ustvarjanja še ostale. Utrujen sem že bil, zakaj na šesti dan sem že mislil, da bo trebalo počivati. In tako sem pozabil misliti... Hm, kje naj vzamem sedaj snovi, da naredim še žensko polovico tistega 'jaza'?"

Bog Jukari se je prijel za brado in jo pogladil. Ali bog Jukari bi ne bil bog Jukari, kar je toliko kot vzvišeni, če bi si ne vedel pomagati.

Zavihal je rokave in vzel okroglino lune; pridjal je vijuganje slakovo, prožnost vrbe žalujke in drhtenje travino, vitkost trtno, pogled srnin in pesem čebel, spremenljivost vetrovo in plahost zajčev; pomešal je vse to z gizdavostjo pavovo in z mehko papirginih prsi, pridjal še trdoto diamanta, klepetavost štoklje in pretkanost kače.

In ko je iz vsega tega zmesal testo, ki je bilo prožno kakor iz pšenične moke, je rekel:

"Bodi ženska polovica še prej ustvarjenega 'jaza', ki mi še manjka, da bo tako bitje — človek, popolno."

In ko je to izrekel, se je zgodelo. Pred bogom Jukari je stala ženska. Bila je še lepša od prve moške polovice, zakaj ustvarjena je bila iz posebnih snovi. Bog Jukari jo je pogledal in si pogladil brado. Nato jo je vzel in jo peljal k prvi polovici ustvarjenega "jaza" in rekel:

"Glej, pripeljal sem ti svoj drugi 'jaz', ki ti je še manjkal, da boš tako celota. Sedaj sta v dva cel človek, enak meni."

Človek je uprl svoje oči v svoj drugi "jaz". Stal je tisto "jaz" pred njim, mikaven kakor lunin svet, privlačen kakor srna, nežen kakor vijuganje slakovo, prožen kakor vrba žalujka in lep kakor pav, ki razprostre svoj rep.

In obradoval se je človek tega svojega drugega "jaza".

"Hvala ti, Jukari, bog, za to mojo izpopolnitev," je rekel in se oklenil svojega drugega "jaza".

In nastal je večer šestega dne in bog Jukari je rekel:

"Dopolnjeno je. Sedmi dan bom počival!"

Ali, glej, ni še pretekel teden, je prišla prva polovica človeškega "jaza" k bogu Jukariju in mu rekla:

"Gospod, druga polovica, ti isti drugi 'jaz', ki si mi ga dal, ni tak, kakor 'jaz'... V naslednjem mi je. Nepristojno klepetam in mi ne pusti, da bi se pogledal v misli. Vedno je okrog mene, kakor bi brenčala čebela, vsak trenotek je drugačne volje in nič stalnega ni na tem drugem 'jazu'. Če sem utrujen in bi rad položil svojo glavo v njegovo naročje, se odmika kakor plah zajec: a če ta moj drugi 'jaz' kaj poprosi, je trd kot diamant. In odločil sem se, da moj drugi 'jaz' vrnem. Rajši nisem tebi enak, rajši nisem popoln in se odrečem moči ustvarjanja, kakor da bi trpel pri tisti drugi polovici mojega 'jaza'."

Bog Jukari, kar je toliko kakor vzvišeni, je pazljivo poslušal človeka. Da, če je tako, naj ženska ne bo združena z moškim, če je tako njegova volja in če se odreka moči ustvarjanja.

In bog Jukari je vzel drugo polovico človeškega "jaza" nazaj.

Ali, glej, ni še pretekel teden, je človek zopet poiskal boga Jukarija in rekel:

"Bodi karkoli, gospod, ali brez svojega drugega 'jaza' ne morem živeti. Življenje je nezahimivo, prazno. Vedno mi je v spominu moj drugi 'jaz', ona, ki je tako dražestna, mila, vesela, sladka, mehka, cvečtoča da mi je slajša življenje in ga sončila. Pogled njenih oči je bil kakor solnčni smeh, njena beseda kakor godba. Prožnost njenega telesa pa kakor da se vijuga slak okrog mene in me boža... Zato prosim, o bog Jukari, vrni mi zopet moj drugi 'jaz', ženski 'jaz'."

In bog Jukari je pazljivo poslušal človeka in je rekel:

"Glej, človek hrepeni po svojem drugem 'jazu', po svo-

ŽELEZNIŠKA NESREČA PREPREČENA

Na sliki je tir železnice Chicago, Milwaukee, St. Paul & Pacific v Montani na kraju, kjer ga je izpodjedla voda. Brzovlak Olympian je bil srečno ustavljen par momentov prej predno bi došel do pogreznjenega dela proga. Na njemu je bilo 120 potnikov, ki so čakali dva dni, predno so delavci tir toliko popravili, da so mogli naprej.

prej predno bi došel do pogreznjenega dela proga. Na njemu je bilo 120 potnikov, ki so čakali dva dni, predno so delavci tir toliko popravili, da so mogli naprej.

DRSKAR:

Dialektični ali historični materializem

Cankarjeva družba v Ljubljani je izdala med drugimi knjigami za l. 1934 tudi knjižico "Naš svetovni nazor". Priredil jo je na podlagi raznih socialističnih teoretikov Sigmarja.

Knjižica je del treh drugih knjig — po vsebini čisto ločenih. — Prodaja jih uprava "Proletarca", 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., — vse štiri za \$1.10 po pošti.

Knjižica "Naš svetovni nazor" vsebuje poleg uvoda 10 poglavij, ki se zlivajo drug v drugega z obnavljanjem in ponavljanjem tolmačenja, ki ga nauk o naravi te vrste potrebuje. Poglavja se vrste: 1. vera; 2. grški materializem; 3. grški idealizem; 4. pregled razvoja filozofije do Hegla; 5. vizek meščanske filozofije v Nemčiji: Hegel in Feuerbach; 6. od naravoslovnega k dialektičnemu materializmu; 7. materialistična spoznavna teorija; 8. dialektična; 9. zgodovinska teorija dialektičnega materializma; 10. posnetek.

Namen knjižice je — kakor pravi avtor — "razložiti delavskemu čitatelju moderni svetovni nazor, da mu poda osnove modernega mišljenja, na podlagi katerih se bo znal orientirati (podčrtanje moje) v sodobni družbi in svetu in najti svoje mesto v njih."

S kopico zgodovinskih zavozeljav in navideznih protislovij ali paradoksov nas vodi avtor skozi zgodovinsko produktivno in mišljensko ozadje razvoja doli od hebrejskih pisarjev in farizejev, kraljev in drugih družabnih veljakov in filozofov v Aziji in stari Grški, pa do modernih mislecev v Evropi — Angla, Bacona in nemških filozofov Hegla in Feuerbacha, kačič, kako so razni razredi iskali mišljensko izhodišče iz materialnih snovi, razmer ali vzrokov in jih tako zaobrli, da je izgledalo, kakor da prihajajo ideje izven realnosti, od nadnaravnih sil — boga, ali pa so "doznali", da je ureditelj idealno pravične človeške družbe nemogoče brez gotove plasti — sužnjav — kot sta si zamisljala na pr. Platon in Aristotel v stari Grški — in so to držanje poznejši filozofje, ki so razvili dialektični materializem — kot Hegel, — razstegnili v razvojne vrste, ki se dogajajo v nasprotjih; to se pravi: tiste plasti, ki zastajajo v razvoju, bodo vedno manj vredne in izkoriščane (seveda, če se ne organizirajo in ne postavijo v bran tistim, ki so dobili, bodisi s svojo ali pridobljeno silo ali dobrinami nadmoč) — in to so po Hegelu notranja nasprotstva, "ki vodijo iz starejših zgodovinskih dobe v novo" ter so v vsakem družabnem redu. Po tem razlaganju bi bila vsaka možnost na kakšno pravično uredbo človeške družbe kot udarec s palico po vodi — izključena; kajti kar je v prirodi, ne iztrga iz nje in je ne preverdi. Vedno je bilo tako in se bo po vseh naravnih pravih tako nadaljevalo! To so protislovja — in po meščanskih filozofih neizogibna zla, ki jih vidimo v zgodovini razvoja. Ali ravno tisto protislovje, ki ga je bil zabeležil Hegel in drugi za neizogibno, sta si Marx in Engels ogledala drugače, temeljiteje in podrobneje. Razstegnila sta razlaganje zgodovinskih dogodkov, poostila sta vid in razumevanje in dognala napake, ki so jih delali hote ali nehoti njihovi sovratni ali prejšnji modroslovci. Ogledala sta si zgodovinske dogodke z vseh vidikov in tako sta podala svetu "nov svetovni nazor" — dialektični materializem.

Osnovni stavki dialektike, kot jo omenja gori označena knjižica so:

"1. Vse reči, procesi in pojmi se združujejo končno v absolutno celoto; ali z drugimi besedami: ni nasprotij in ni razlik, ki bi se končno ne dale združiti v enoto; 2. vse reči pa so ob enem prav tako absolutno različne in absolutno ali neomejeno nasprotno, kakor so enake."

V teh dveh stvkih je obsežen osnovni stavek o prepojitvi nasprotij.

Splošna definicija dialektike je pa: "Dialektika je znanost o splošnih zvezah v naravi, družbi in mišljenju. Nasprotje dialektike je izolirano opazovanje reči, kadar se slednje ne gibljejo. Dialektika torej opazuje reči v njihovem medsebojnem vplivu in razvoju."

Kakor sta Marx in Engels analizirala človeško družbo z dialektičnega stališča, tako je na pr. naravoslovec Darwin analiziral postanek in razvoj vrst v prirodi in kultivirani stopnji. V svoji knjigi "The Origin of Species" ima Darwin odstavek, ki tipično kaže, kako si predstavlja neizobražen, na pol izobražen, pa čestokrat tudi izobražen človek, ki ni pogledal dovolj globoko v delavnico prirode, pa si predstavlja vse le v sliki, ki je pred njim. Darwin pravi: "Ničesar ne vidimo v teh počasnih spremembah razvoja, dokler kazalo časa ne zaznamuje preteklosti, poleg tega pa je naše opazovanje v ti dolgi dobi zemeljske starosti tako nepopolno, da vidimo sedaj le to, kar se nam predstavlja, in ne tisto, ki je bilo in ima vezo z njim..."

Iz protislovij, ki jih je našel Darwin v analizah sorodstev med postankom in razvojem vrst, je dosegel enotnost celice, na podlagi katere je utemeljil razvojno teorijo. Kakor Marx, tako je prišel tudi on do zaključka, da A ni le A, ampak tudi B, da črna ni le črna ampak tudi drugobarno in da se enostavno logiko ne da operirati, če govorimo o razvoju; na mestu je pa pri označbah pojmov, ki so sebi enaki. Tu gre za protislovja, ki jih je treba združevati, da dobimo soglasje in pri tem je da čestokrat ne in da obenem.

Vsporedno napačna sta na pr. mišljenja o posebnem vstvarjenju človeka in po tej logiki tudi vseh živali — vrst itd. ter misli, da so človeku že ob rojstvu dane ali prirojene ideje, ki se potem razvijajo po svoje ali po božji volji.

Kristjani na pr. trdijo, "da je pojem boga vsakemu človeku prirojen, to se pravi, da ima ta pojem že v svoji glavi, ko pride na svet. Znanost nas pa uči, da prirojenih pojmov ni. Vsega se človek nauči s spoznavanjem in izkušnjami. Prav tako pa tudi pri prirojenih lastnostih mišljenja, kajti mišljenje se udeležuje samo v zvezi s čutnimi doznavanji. Kakor želedec samo prebavlja, če mu damo hrano, prav tako se mišljenje udeležuje, če ima snov za to."

No pa tudi teh nazorov ni bilo treba pobijati šele Marxu; ti so dobili že svoj udarec od meščanskih filozofov, zlasti Hegla in Feuerbacha. Marx in Engels sta morala pripraviti pot za delavsko filozofijo in temelj tej filozofiji je dialektični ali historični materializem. V Ameriki imenujejo to teorijo tudi za "historični determinizem".

Eden prvih delavskih filozofov je bil Jos. Dietzgen. V svoji knjigi "The Positive Outcome of Philosophy", maha na desno in na levo po vseh filozofih stare in nove dobe. Ima jih za slabiče, ki se ne upajo pogledati resnici v obraz, pa

lažejo izhodišča v negaciji; Dietzgen laže izhodišče v pozitivnosti.

Med drugim piše Dietzgen: "Trditi, da je cilj filozofije razumevanje, je istotako, kakor da bi slišali ponavljanje Thalesa in Pitagoreja. Ali ni ponosna filozofija od tedanjih dni ničesar pridobila? Kaj je njena pozitivna pridobitev? — To je vprašanje."

Cilj filozofije je še vedno razumevanje, toda ne tisto neskončno razumevanje, ki skuša objeti vse, ampak razumevanje načinov, potem katerih dosežemo znanje. Današnji filozofija želi vedeti kako je bil-tadi tega, da se s tem znanjem izbi-tririjo in razsvetlijo možgani za dru-ge cilje. Z drugimi besedami: nič več se ne ukvarja z razumevanjem, ki gre za splošnim znanjem, kot je bilo to v dobi Sokrata, ampak več o-misli sami kot taki in njeni vidni-silami za razumevanje... Čast Sokratu, čast Platonu, ampak veli-ko več časti resnici! Tako Dietz-gen, ki ima na koncu svoje knjige-tač dialektično filozofičen zaklju-ček:

"Stalno spreminjanje in spre-mnjanje stalnost sestavljata vsogla-sujoča nasprotstva, ki nam omogo-čajo vsoglaševanje vseh nasprot-stev."

Kako moremo pravilnejše raz-u-nevati ta nasprotstva in si vzlic-njim ohraniti celotno sliko človeške-družbe pred seboj za naš cilj — to nam razlaga knjižica "Naš svetovni nazor".

Dialektično razlaganje zgodovine ni torej nič več in nič manj za de-lavca kot znanstveno sredstvo — dodeljeno krmilo ladji, katere pot drži v gotovo pristanišče — kolekt-ivno družbo — je sredstvo ameri-kega pota, da ladja ne vozi semini-tega, kot plovejo ladje raznih utopi-stov, anarhistov, naturalistov in hu-manitarcev po našem mnenju brez pravega smotra in krmila in se tako odpujajo cilju, namesto, da bi se mu bližali.

Cilj socializma odgovorja dolede-ndu nazorom, ki so zapopadani v raz-laganju dialektičnega materializma in ki relativno in pozitivno ne mo-re biti omejen ali zapечат, temveč se mora razvijati kakor vse drugo.

Kakó razlagamo to relativnost in pozitivnost nam pove knjižica "Naš svetovni nazor". Pisana je tako po-ljudno, da jo vzlic mnogostevnim akademskim izrazom ne bo tako te-žko razumeti, izpostavljenost seveda, da jo čitatelj čita počasi, da jo ob-priliki gnet prečita in njeno vse-bino prebavi. Za tiste izraze pa, ki so usesom čisto tuji, bo treba od-preti angleški besednjak. Ves trud za to bo pa končno poplačen z za-vestjo, da ima čitatelj pred seboj velik zaklad znanja, ki ga potrebuje. Zlasti velja to za agitatorje (in agitator mora biti vsak razredno-zaveden delavec) in mislece — go-nilne sile socialističnega gibanja.

*) Jos. Dietzgen je izdal l. 1887 osnutek dialektične filozofije pod naslovom "The Positive Outcome of Philosophy". Izšla je v založbi Ch. H. Kerr Co., v Chicagu. — Dietz-gena je predstavil Marx delegatom na nekem kongresu kot bodočega delavskega filozofa.

Visoka penzija

Pri novembrskih volitvah poraženi newyorški župan John P. O'Brien bo po 1. janu-aru dobival \$12,000 penzije na leto. V županskem uradu je bil okrog leto dni.

Če on, čemu ne bi bili de-lavci vredni penzije po dvaj-letih ali tridesetih letih pra-nja?

Begunci iz Nemčije

V raznih obmejnih državah Nemčije je okrog 100,000 be-guncev, ki so utekli Hitlerje-vemu terorju. Ker jim je bila doma vsa imovina zaplenjena, žive v velikem pomanjkanju.

Svobodna Kuba

Kuba je republika s svojo vlado, toda vlada mora biti po-godu ameriškemu kapitali-zmu, in če ni, tedaj je niti li-beralna Rooseveltova admini-stracija noče priznati. Proti sedanji vladi na Kubi pomaga spletakariti in ruvariti celo uradni Washington, dasi za-trjuje sedanji režim na Kubi, da hoče živeti s to deželo v prijateljstvu in da mu je edini namen koristiti ljudstvu. Tu pa je napravil zmoto. Če bi skušal v prvi vrsti koristiti ameriškemu investorjem, ki la-stujejo bogastva na Kubi, pa se ne bi zameril na Roosevelt-ova administracija bi ga bila že priznala.

Vlada Zed. držav si "osvaja" banke

Vlada Zed. držav je kupi-la skozi svojo Rekonstrukcij-sko finančno korporacijo v raznih bankah za \$633,000,-000 prednostnih delnic.

Obglavljenja na debelo

Fašistična oblast v Dessau v Nemčiji in v Dusseldorfu je obglavila dvajset delavcev, ker jih je obdolžila prevratni-škega delovanja in pa pripad-ništva komunistom.

Dr. ANDREW FURLAN

DENTIST
Phone: Canal 9694
1858 W. CERMAK RD.
CHICAGO, ILL.
Office hours:
9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M.
Thursday, Friday and Saturday
all day and evenings.
Waukegan office at
424-10th St., Tel. Ontario 7213
Monday, Tuesday and Wed. till
noon. Sun. by appointment only

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NAŠA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK

Balance Your Daily Diet With

Wencel's Dairy Products

GOOD PURE MILK

IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Monroe 3673

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGO

Nasi vozniški pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOCNA POSTREŽBA DELO JAMČENO

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st STREET CHICAGO, ILL.

Z A LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMER-NIH CENAH SE VEDNO OBRNTE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. Halsted Street Chicago, Ill.

Tel. Lincoln 4700-4701

PROLETAREC se tiska pri nas.

"Proletarcu"

boste storili veliko uslugo, če mu skozi to krizo pomagate s tem, da naročnino če le mogoče točno obnavljate in da mu pridobite novih naročnikov.

Tudi prispevki v tiskovni fond so mu zdaj neobhodno potrebni

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNICI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljuje nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Francisco Macia in razpelo, ki so mu ga drugi potisnili v roke

Dne 25. decembra je umrl svetovno znani revolucionar in borilec za avtonomijo Katalonije, Francisco Macia, v starosti 74 let. Macia ima velike zasluge ne samo v bojih Katalonije proti španski nadvladi, nego tudi za preobrat in za strmo poveljevanje španske monarhije.

Španski socialisti so pomagali v borbi proti klerikalizmu in sprejemu zakonov za ločitev cerkve od države. S padcem monarhije se je uresničila tudi ambicija Katalonije — dobila je avtonomijo in Francisco Macia je postal njen predsednik.

Ko je umrl, so mu njegovi pobožni sorodniki potisnili razpelo v roke in sklenili, da mora imeti pompozno pokopno pogreb. Toda pritisk nanjo s strani pristrojdarjev, svobodomislecev in sindikalistov je bil tolikšen, da je končno privolila v napol civilen pogreb, kajti duhovniki so opravili svoje ceremonije le v mrtvašnici na pokopališču. Ko je Ma-

cia umiral, je družina poklicala duhovnika, ki ga je baje izpovedal, obhajal — mrliča seveda, kajti Macia je bil vse svoje aktivno življenje v boju proti klerikalizmu. Bil je voditelj sindikalistov, ki so v Kataloniji močnejši kot proporcionalno kjerkoli na svetu. Sploh je drugod njihova sila neznatna, medtem ko je v Kataloniji takorekoč odločujoča.

Pogreba pokojnega Macia se je udeležilo nad 40.000 ljudi. Socialistična stranka je zastopal Indalecio Prieto in špansko republiko predsednik Alcala Zamora. Pred palačo državnega zbora so strgali z rakve kovinaste križe in pevski zbori so peli revolucionarne pesmi. Nad pet sto praporov je bilo v pogrebnem sprevodu.

Macia je bil mogočen voditelj, vedno v boju, toda je bil počtenjak, ki je vrjel v svoje ideje in prepričanje. Španija, posebno Katalonija, ga bo v teh svojih kritičnih dneh zelo pogrešala.

Marian Pfeifer v kaši

Pred par leti je prišel v Ameriko tedaj 25 let star Marian Pfeifer, ki so ga slovenski narodnjaški krogi sprejeli z velikim spoštovanjem in gostoljubnostjo. Kajti Marion Pfeifer se jim je predstavil za jugoslovanskega odposlanca, ki ima nalogo dvigniti kulturo ameriških Slovencev. Na očitke, da je le režimski agent, je odgovarjal, da ni plačan od vlade, ampak od ljubljanskega dnevnika "Jutro".

Clevelandska dnevnika, Glas Naroda in tudi Am. Slovenec so priobčevali njegove kulturne rakete, in nekateri teh listov so ga počaščali celo z noticami v okvirjih.

Ko je bil Andrej Kobal v veliko čast in slavo Jugoslovane sprejet pri predsedniku Hooverju, je napisal o tem posetu "krasen" članek, podpisal mu ga je Marian Pfeifer ter ga poslal listom, in spet so se narodni ljudje topili narodnega navdušenja in se solzili ob prejetem počaščenju, ki ga je predsednik Hoover naklonil ameriškim Slovincem in vsemu troimenemu jugoslovanskemu narodu.

Proletarac je bil menda edini list v Ameriki, ki je povedal par pikrih na račun Pfeiferjevega-Kobalovega pustolovstva okrog Hooverja in druge.

Marian Pfeifer je posejal rojake v New Yorku, v Clevelandu in drugje, nato odšel v stari kraj — ob enem pa živel kolikor mogoče dobro, in v ta namen je jemal na posodo pri naivnih narodnih rojakih.

Dne 9. decembra je bil pred okrožnim sodiščem v Ljubljani obsojen na osem mesecev strogega zaporja in na tri tisoč dinarjev globe zaradi goljufivega jemanja na posodo in pa ker je razžalil sodišče. Ob enem so mu za tri le-

ta odvzeli državljske pravice, katerih je v Jugoslaviji itak malo, zato je to za Mariana Pfeiferja že najlažji del kazni.

V Ameriki se je naučil, da se jemlje na posodo in vara lahko tudi na legalne načine, zato je vložil proti obsodbi priliz.

Ko je prišel fant v Ameriko, je naznanil, da bo združil vsa slovanska (narodna) kulturna društva v skupno zvezo, in da jim bo preskrbel pomoč iz domovine. Narodna glasila so to poslanico ponatisnila z vso mogočo resnostjo — in zdaj so za eno blamažo bogatejša, kakor še vselej, če so se pustila vleči za nos. O Proletaracu je Pfeifer dejal, da je čisto prav, da ne sme v Jugoslavijo, če pa se primeri, da bi šel tja na obisk urednik Proletarca, bi ga "presneto zašili". Zdaj je njega zadela ta neprilika, čeprav je "patriot".

K. T.

Reynoldsov bankrot

Earle H. Reynolds je bil do jun. 1932 predsednik Poeple's Bank and Trust kompanije v Chicagu. Omenjeni mesec je zaprl vrata in izplačala svoje vlagatelje v celoti.

Dne 28. dec. pa je Reynolds napovedal bankrot z izjavo, da ima le \$18.121 imovine, medtem ko njegove osebne obveznosti znašajo \$1.623.723. Samuel Insull mu je posodil \$750.000 ljudskega denarja na nič. Vrniti ne bo mogel upnikom ničesar.

Earle je sin George R. Reynolds, ki je bil do lanskega leta predsednik največje banke v Chicagu.

Za odpravo linčanj

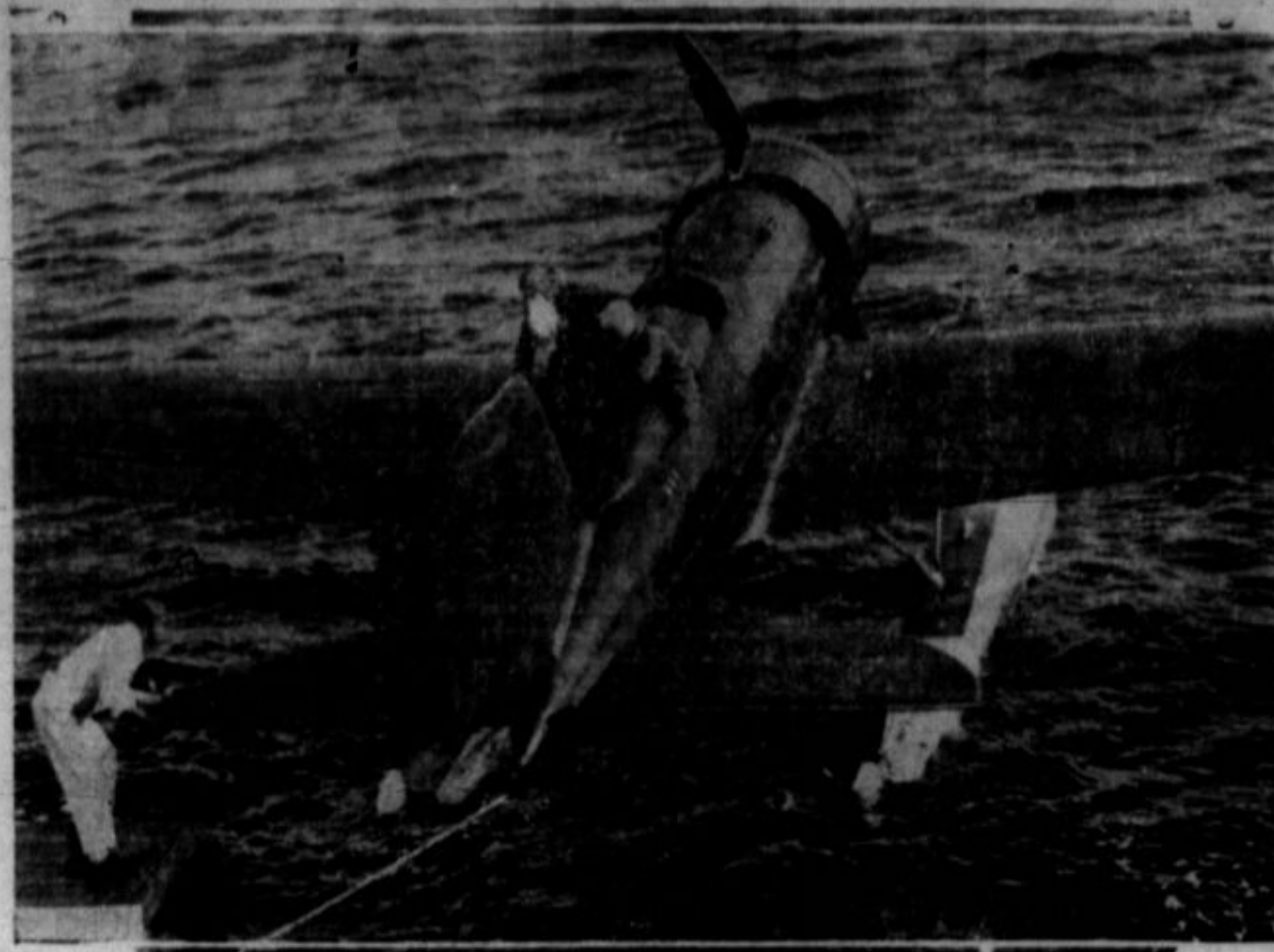
Socialistična stranka in Liga za industrialno demokracijo sta skupno podvzeli agitacijo za sprejem federalnega zakona, ki bi linčarsko "justico" izročil v prosekutiranje federalnim oblastim.

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETARCU

LINDBERGOVI POLETI

Z dnem 19. decembra je Chas. Lindberg končal petmesečno potovanje, na katerem je preletel s svojim letalom nad 30.000 milj. Bil je v Evropi, vključivši sovjetsko Unijo, v Afriki in Južni Ameriki. Potoval je skupaj z ženo. Na sliki je letalo, v katerem je obiskal omenjene kontinente. Izročili so ga muzeju, kakor par prejšnjih njegovih letal.

Vprašanje potovalnega organizatorja

Akron, O. — Predlog kluba št. 37 iz Milwaukeeja, ki je bil priobčen v Proletarcu z dne 20. decembra, je na mestu in jaz se z njim popolnoma strinjam.

JSZ mora dobiti stalnega potovalnega agitatorja in organizatorja, da bo res postala odločujoča sila v naši delavski javnosti. Potem razni "Lindbergy" in sebičneži vseh vrst ne bodo mogli begati našega ljudstva in še manj pa ga izkoriščati. Zato pa, klubi in posamezni sodrugi, sodelujte, da se milwauski predlog čimprej uresniči. Dobro in potrebno je, da se borimo proti kapitalizmu v splošnem, toda svoje sile moramo ojačati tudi za boj zoper "domače" pi-javke. Boj naših sil, ki vihte meč razuma, bo razgalil megleno senco stoterih koristolovcev, ki se rede na telesu našega delavskega ljudstva.

Max Slanovec.

Knjige Cankarjeve družbe se še dobe

Cankarjeva družba je izdala za l. 1934 štiri knjige, med njimi svoj koledar in pa povest Ivana Moleka "Veliko mravljišče".

Vse štiri knjige stanejo po pošti \$1.10, kdor pa pride po njih v urad Proletarca osebno, jih dobi za en dolar. Toliko gradiva — prav dobrega gradiva, za tako nizko ceno ne dobite nikjer, kajti celo angleške knjige, ki se tiskajo v velikih večjih nakladah, so posamično precej dražje kot vse te štiri knjige skupaj.

Naročila naslovite Proletarcu.

Ako želite kake druge knjige, jih istotako dobite v Proletarčevi knjigarni. Pišite po cenik.

Konferenca unij

Wm. Green, predsednik A. F. of L., sklicuje konferenco zastopnikov unij, da se posvetujejo o legislativnem programu federalne vlade. Pričela se bo 24. januarja v Washingtonu.

Izredno veliko udeležbo na Silvestrovi zabavi kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Še na nobeni Silvestrovi zabavi kluba št. 1 ni bilo tolikšne udeležbe kakor 31. decembra minulo leto. Obe dvorani SNPJ sta bili polni ljudi. Kochevarjev orkester v gornji in Benchanov v spodnji dvorani sta igrala do 3. v jutro.

Izredno veliko je bilo mladine, ki se je zabavala v zlic ukinjeni prohibiciji zmerno. Ponavadi je na vsaki taki prireditvi tudi mestni stražnik, ki ga mora plačati katerakoli organizacija s posebno licenco za prireditve, toda na tej ga ni bilo, ker so bili menda policaji prezaposleni drugje. Niti ga ni bilo treba.

Prebitek zaradi visokih stroškov ne bo znoten, kajti treba je plačati dve godbi in najemino dvorane čez čas, toda glavno je, da se je občinstvo zabavalo in to kljub gnječi, ki v drugem slučaju ne bi bila prijetna. — Poročevalec.

Nizozemski socialisti za bojkotiranje Nemčije

Socialisti na Nizozemskem so organizirali vse svoje sile za bojkotiranje Nemčije, kajti le, če se resolucije za bojkotiranje uresničijo v praksi, bo namen dosežen, pravi poročilo iz strankinega urada. V propagandi za bojkot je uporabljen radio, shodi, pamfleti in letaki.

Socialistični uspehi na Poljskem

Kljub diktatorskim metodam poljske vlade je socialistična stranka dosegla pri prošlih občinskih volitvah velike uspehe, posebno v Galiciji. V Tarnovu je bilo izvoljenih 17 socialistov za mestne odbornike, v Krakovu istotako 17 in več ali manj v drugih občinah.

Papež ekonomizira

V Vatikanu so odslovili 600 delavcev in drugim so znižali plačo. Darovi papežu so se namreč zelo zmanjšali.

Am. družinski koledar bo razprodan

Do 31. decembra je bilo razprodanih 400 izvodov Ameriškega družinskega koledarja več kakor pa lansko leto v istem času. Imamo ga še 300 iztisov.

Naročniki, ki so ga že prečitali, se zelo laskavo izražajo o njemu. To je uredništvu, upravnistvu in sotrudnikom v priznanje, da njihovo delo ni bilo zamanj.

Izčrpani rudniki

Leadville, Colo. — Rajanje po Rooseveltovem proglasu, v katerem je sporočil, da bo vlada pokupila milijone unč novo izkopanega srebra po zvišani ceni, je minilo. Zadnjič sem sporočil, da je bilo tu zaradi omenjene vešele vesti med prebivalstvom veliko vzradoščenja, ali zdaj so se spet sprizgajali z resnico, ki sem jo že omenjal v prejšnjem dopisu, da so tukajšnji rudniki zelo izčrpani in zato bo vzelo časa, predno bo v njih spet kaj življenja. Vse naprave je treba spraviti v red, instalirati nove sesalke, kopati predore itd., to pa stane denarja.

Rudopolnilnica je spet obnovila obrat, je pa dvomljivo, da bo "zaronala" s polno paro. Rude ni še zadosti.

Vzlic počasnemu tempu pa Leadvilla nismo brez nesreče. V predoru, ki ga grade pri Twin Lake, je bilo izgubljenih par življenj.

V kinogledišču v Leadvillu je zgorela notranja oprema. Ko so ga potem popravljali, se je zrušil oder dvanaest čevljev globoko. Deset tešarjev je bilo na njemu. Vsi imajo zlomljene ude. Vzrok nesreče je malomarnost kontraktorja. — Poročevalec.

Izmenjanje davka

Država Illinois je odpravila davek na nepremičnine, ki je znašal samo v Chicagu okrog \$15.000.000. Nadomestila ga je z davkom na blago, ki ga mora plačati vsakdo, ki kaj kupuje. Z drugimi besedami, prenešen je direktno na ljudstvo.

Stari rojak umrl

Bridgeport, O. — Tu je dne 21. dec. preminul pionirski naseljenec John King, star 72 let. Bolehal je več let za rudarsko sušico. Bil je član HBZ in društva št. 13 SNPJ. Pokopan je bil civilno dne 23. decembra. Zapušča soprogo, dva sina in dve hčeri.

Jos. Snoy.

Srečna Japonska

Veseli je na Japonskem se še ni poleglo — kajti dobila je prestolonaslednika. To se je zgodilo 25. decembra, ko je dvorna dvojica dobila prvega sina. Vsi njuni prejšnji otroci so deklce. Milijone ljudi je rajalo, stotisoči so paradirali in veselje v splošnem je trajalo več dni. Japonska je stardavno cesarstvo in ljudstvo še vedno verjame v nadnarav-

no poslanstvo in moč svojega nebeškega sina — to se pravi, v svojega cesarja.

Kriza v Vatikanu

Sveta stolica je zrla na plačo kardinalom in vsem drugim številnim svojim uslužbencem v Rimu in Vatikanu. Višje plačanim je zmanjšana o in višje plačanim 15 o. št. st-

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je imel kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

CALIFORNIA.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.

COLORADO.
Clifton: Peter Zmerlikar.
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltezar.
Someset: Anton Majnik.
Walsenburg in okolica: Frank L. Tomšič.

ILLINOIS.
Chicago: Frank Zaitz, Charles Pogorelec, Anton Andres, Johnny Rak.
Farmington: John Majdič.
La Salle: Frank Martinjak, Leo Zevnik, Peter Banich.
Oglesby: Anton Udovih.
Panama: Andrew Hirsch.
Peoria: Joseph Mrezar.
Springfield: Anton Per, Jos. Ovca, John Goršek.
Virden: Fr. Hirsch.
Waukegan in North Chicago: Frances Zakovšek.

INDIANA.
Indianapolis: Frank Skufca.
KANSAS.
Arma: Anton Sular.
Gross: John Sular.
West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.
Detroit: John Zornik, R. Potočnik, Peter Benedict, Frank Cesen.
Trenary: Jos. Strle.

MINNESOTA.
Buhl: Max Mariz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kohl.
Ely: John Teran.

MONTANA.
Red Lodge: K. Erzočnik.

NEW YORK.
Gowanda: James Dekleva.
Little Falls: Frank Gregorin Fr. Petaus.
Seward: Frank Zagar.

OHIO.
Akron in Kenmore: Joseph Jereb, Leo Bregar.
Bridgeport: Joseph Snoy.
Barberton: John Jankovich.
Cleveland: John Krebelj, Anton Jankovich.
Conneaut: Joseph Sedmak.
Girard: John Kosin, John Tancek, Anton Dobrovec.
Glencoe: Albina Kravanja.
Lisbon: J. Bergant.

Hear! SUNDAY Hear!
SOCIALIST LECTURES
BOHEMIAN HALL, 2619 SOUTH LAWDALE AVE.
CHICAGO, ILL.

Jan. 7: LABOR'S ROAD TO POWER

Speaker, Gerson Seibert

Jan. 21: NEW SCHOOLS for a NEW DAY

Speaker, Meyer Halushka

Feb. 4: POLITICAL ACTION in a CHANGING SOCIETY

Speaker, Maynard Krueger

Feb. 18: THE MENACE OF FASCISM

Speaker, S. H. Holland

March 3: (Sat. 8 p. m.): THE NEW RUSSIA

Speaker, J. Cerk

March 18: THE PROMISE of SOCIALISM

Speaker, Roy Burt

All Sunday Lectures Begin at 2 p. m.

Admission 10 Cents

MASSMEETING, Thur., Feb. 8, 8 p. m., SNPJ Hall, 2657 So. Lawndale Ave.

Subject: SOCIALIST ANALYSIS of NRA

Speaker, August Claessens, New York.

Admission free.

NOVA SLOVENSKA PEKARNA

Rojakom v Chicagu naznanjam, da otvorim v soboto 6. januarja 1934 novo slovensko pekarijo na

1928 W. Cermak Road

Garantiram vam prvovrstno ameriškansko in domače pecivo. Domač kruh naša specialiteta.

Vsako soboto prave kranjske potice.

Quality Bake Shop

JOHN CHAMAZAR, lastnik

CHICAGO,

ILLINOIS.

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitete in ako vam ugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Proletarca pazno, in uvideli boste, da vam vaš prijatelj nudi list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

THE NEW DEAL PASSES HIS GIFTS AROUND

By WILLIAM M. FEIGENBAUM

While we are on the general subject of the New Deal, let's take a look at some figures.

The Cudahy Packing Company, in its annual report just made public, shows net profit for the depression year ended October 28, 1933, of \$1,813,766, after deducting expenses, depreciation, income taxes, and other fixed charges; this includes, of course, big salaries for executives. This means \$2.64 profit on each share of common stock, as compared to 70 cents for the previous year.

In the same period total sales declined from \$133,313,687 to \$124,278,387, or about nine million dollars. (Purchasing power was affected by a depression you may have heard of.) But the brainy business men knew how to increase profits. One way was to cut wages and fire employees right and left. Another was to buy in the open market quantities of the company's own common stock at "depression prices" and retire it; thus an extra profit of \$888,818 was made to turn over to the men and women whose contribution to human welfare consists in the ownership of pieces of paper.

Yes, indeed, things are looking up for owners of pieces of paper and the big, brainy executives they hire to make profits for them.

There are reports of increasing business activity everywhere. Steel buying is rapidly increasing, and where as a few weeks ago plants were working at 25.2 per cent of capacity, it now looks as if they will now work at 31.5 per cent. Steel payrolls are increasing slightly, due to the scarcity of skilled labor; Chicago stores are adding clerks as purchasing goes up; there is a "buying wave" in Detroit sending sales up 10 per cent

over the 1932 level; business in St. Louis is above the 1932 level.

These are a few of the straws that show that Business (spelled with a capital B) has something to be optimistic about.

And the non-stock owning folks? The negligible people who just do the work and draw the wages (when they have jobs), or try to make a few dollars go a long way?

Here's what the New Deal means to them:

In the past year the pork chops went up ten per cent in price; bacon 3.6 per cent; canned salmon 6.6 per cent; fresh milk 4.7 per cent, and evaporated milk 13.3 per cent. Lard went up 12.6 per cent; wheat bread 19.4 per cent; flour 60 per cent; corn meal 11.1 per cent; rice 11.3 per cent; beans 30.4 per cent; potatoes 64.3 per cent.

Got enough, or can you stand a few more figures?

Well, in the same year onions went up 30.8 per cent; cabbage 56.5 per cent (and 12.5 per cent more in the last two weeks); canned tomatoes 11.4 per cent; sugar 9.8 per cent; prunes 20.8 per cent.

That will give you the idea. Business is picking up. Things are looking quite rosy—for some people. More employment. More people are getting wages, hard-working stockholders are beginning to get the reward of their long abstinence, money is circulating a little.

And the same old cockeyed lack of balance is there. For the New Deal has not touched the crux of the trouble at all.

At the very best, if the New Deal works 100 per cent according to plans, if everything claimed for it is true, it still does not touch the one thing that is the matter, the profit system.

That's where the fight must be waged. It can't be waged by good-hearted, benevolent capitalists. And it won't be waged by statesmen representing parties that uphold and are the spokesmen of that system.

That battle is for the toilers themselves to wage; those who do the world's work, and receive the drags; those who create the wealth and are the first to be tossed on the scrapheap.

It is a battle of the workers organized in their unions and not yet organized, of the farmers and the white-collar workers, and of the jobless, of the Socialist Party. Join us in that battle!

What of that Home?

A correspondent expresses fear that a Socialist transformation will destroy homes and make us live in uniform barracks. The fear is like one who is frightened that a flood might sweep away a town after much of the town has been swept away by a flood.

Today we have homeless towns, homeless families, mining towns with uniform stables for miners, and cities where houses are built so much alike for blocks that one must carry a light at night to find his way into his own rented shack. There are millions of homes once owned by workers that have been lost and others that cannot be saved. There are wanderers whose "home" is a dark niche concealed from the police.

No, don't be afraid of Socialists destroying the home. If that item were on our program, capitalism has beaten us to it in many ways.

T. N. L.

There is nothing sure in this land but death, taxes, and dividends of public utility corporations

What is a Socialist's Duty?

By NORMAN THOMAS

The defection of Sinclair in California and of Blanchard in New York has naturally revived considerable interest in party discipline. Obviously the Socialist Party ought not to have room in it for men who directly or indirectly support a non-Socialist Party. Civic service or certain other expert work for government in definite fields does not necessarily involve support of a non-Socialist party. Any job connected with policy-forming does involve such support. It is hard to lay down a general rule. The important thing here is to preserve the integrity of the Party.

On the other hand, as matters now stand, I think we may fall into certain Communist errors and into Communist unpopularity if in labor unions, farmers' societies, cooperatives, or other organizations, not involving political action or any repudiation of fundamental Socialist principles, we bind our members to act only on one line. Conference between Socialists is in order; binding conferences are not—certainly not under conditions that prevail today. We shall merely antagonize our present and our prospective members and arouse a certain suspicion in the organizations themselves. The requirements that Socialists in unions, for instance, shall act like Socialists and not like Republicans and Democrats, is not a requirement for rigid caucus action.

Music

When music sounds, gone is the earth I know,
And all her lovely things even lovelier grow;
Her flowers in vision flame, her forest trees
Lift burdened branches, stilled with ecstasies.

When music sounds, out of the water rise
Naiads whose beauty dims my waking eyes,
Rapt in strange dreams burns each enchanted face,
With solemn echoing stirs their dwelling place.

When music sounds, all that I was I am
Ere to this haunt of brooding dust I came;
While from Time's woods break into distant song
The swift-winged hours, as I hasten along.

—Walter De La Mare.

A CIVIL QUESTION

Diner (to waiter): "What's the name of that selection the orchestra is playing?"
Waiter: "Go Feather Your Nest."
Diner: "Go jump in the lake. I asked you a civil question."

Keep The Postal Banks

Again we hear the ominous threat that the postal savings banks may be abolished.

The controller of the currency, J. F. T. O'Connor, made the suggestion, at the bankers' convention a few months ago, that the postal savings banks might be abolished and the vast sums deposited there might be turned over to the privately owned banks. Once more, in a United Press dispatch, he is quoted as indicating that the abolition of the postal savings banks system, returning its huge deposits to the private banks, depends upon the success of the deposit insurance scheme.

It would be egregious folly to abolish the postal savings system. It should be developed into a chain of publicly owned and operated banks.

The postal savings deposits are already in the private banks, but they are covered by collateral. In order to get a deposit from the postal system, a private bank has to deposit bonds with the postal system, to secure the repayment of the money deposited when the government wants it. Through the postal savings banks the government has acted as a feeder for the private banks. Depositors who are afraid of private banks deposited their money in the postal savings banks, and these in turn put the money in the private banks, with the safeguards mentioned above, instead of making use of the money for government purposes.

No doubt it is the idea of the administration, if the controller of the currency speaks for it, that there will be no further need of a postal savings bank system to act as a feeder for private banks, when deposit insurance makes the deposits in the private banks safe, and therefore the postal bank may as well be abolished.

But that is a wholly mistaken notion. The postal savings system should not have been a feeder for private banks. From now on, it should

be a government banking system, and it should be broadened out.

It may be said that the government is investing so much money in the private banks that it will own them one of these times.

That might be a secret hope, but as yet the administration does not show any disposition to own them. As heretofore noted, it is reported that the administration realizes that it made a stupendous blunder in not taking over the whole banking system last spring. If that report is true, there might be some basis for a hope that it would take over the banking system some time in the future; yet it shows no indication of a will to do so.

It is understood at present that the preferred stock, which the government is buying in private banks, will be retired whenever the banks are well able to retire it. At first the conditions were that the government, upon buying such preferred stock, would have the right to remove and replace officers, directors and employees of the banks, and to fix their salaries. The conditions have been compromised, and they now are that these powers can be exercised by the government only when dividends on the preferred

stock have been passed for a year, when sinking fund payments have not been made, or when liabilities exceed assets. The controller of the currency still must approve the retirement of stock, but this is interpreted to mean that preferred stock can be retired at any time unless such an adjustment would impair the capital structure of the bank. These statements are made on the authority of The Business Week, financial magazine. This leaves the money changers strictly in control of the temple, for they can push Uncle Sam out whenever they like except when his money is needed to make their institutions solvent.

All of which is the best of reasons why he should hang onto the postal savings system and develop it into a chain of publicly owned and operated banks. The government wants to stimulate private business, aside from banking, and it is said to intend to make some loans to private business, inasmuch as the private banks will not furnish the credit. It needs to broaden out the postal banking system to do that; and it could use that system to immense advantage when it socializes the industries.

The Milwaukee Leader.

We have entered upon another year. What it shall bring us none can say. Whether we shall dig out of the depression depends entirely on the workingclass. If the workers can manage to unite and organize their forces we shall emerge out of 1934 in much better condition; otherwise, there shall be little change for the toilers. Only thru organization can the workers hope to attain a better living, jobs, and a larger return for their work. Only thru the organization of the toilers can the bosses be compelled to give up some of their long coveted luxuries and accesses. Labor stands at the crossroads. Shall it be further chaos and decay or shall it be a change of the rotten system to enable the workingman to live decently?

coped after the Hitler or Mussolini Fascism.

We had a good discussion on the causes of depression including inflation and deflation last Thursday night. Officers for 1934 were elected and committees promised to devote more time to the securing of new members. It is apparent that mere appeals do not bring results. We will have to carry on the personal contact to obtain new members. One would expect that people have suffered enough, that they do care to know the reasons and why-fores of the depression and what should be done to banish poverty from the earth but they have been bluffed too long, they have lived the old conventional way too long to break away suddenly. The job of getting new members is therefore, not an easy one. But we shall go on.

And the Socialist Party is well aware of this. Socialists are duty-bound therefore, to multiply their activities and increase the efficiency and usefulness of the Party. In 1933 Socialists, in many parts of the country, were finally able to penetrate the stonewall of labor organizations. The Continental Congress also secured many new contacts for us. In 1934 we must make good on the industrial field. On the political field the Bridgeport, Conn., victory stands out prominently and clearly shows what a good Socialist organization can do. We also made some mighty fine contacts with the farmers which should help tremendously to awaken the rest of the farm population. A lot of work awaits us comrades. We must quicken our pace if we are to achieve our aim before the workers' worst enemy, Fascism, gains control. Let us adopt a reasonable quota for 1934 and carry it thru with the same fervor that our enemies carry thru their program.

Too many people are of the opinion that Socialism is inevitable, that it will come eventually whether the capitalists want it or not. That's a false illusion. If, and when, Socialism is ushered in it shall be only thru the efforts, struggles and strifes of the workers. Rich men, capitalists, industrialists, bankers, etc., certainly will not permit the ushering in of a system that would take the long established source of profit away from them, not as long as they possessed the power to thwart it. And it is unthinkable that these rich men would establish a cooperative commonwealth because by so doing they would expropriate themselves. No, they would never do that. The workers will have to battle to obtain it. Nothing will be given us without a struggle, just as nothing is given the workers now without a struggle and a forceful demand. What is more nothing stands in the way for a barbaric dictatorship

Speaking of literature sales brings us to the report of our committee and plainly shows what can be done if the committee is active. In less than two months time, over 265 pamphlets on "The National Industrial Recovery Act", "Taxes and Tax Dodgers" and "The New Deal" have been sold by this committee. In another month or so we will have a revolving fund large enough to enable us to carry a variety of other pamphlets and booklets on hand. Not a single lodge or club dance or program went by without someone representing us with leaflets. If other clubs do likewise, they will be astonished at the results.

A Happy New Year to all. One that will bring us an abundance of new members and hard workers for the cause of labor.

Masquerade Dance in Bridgeport

Branch No. 11 JSF of Bridgeport will sponsor a masquerade dance on Saturday, January 13, 1934 at the S'ovene Hall in Bodysville. Our favorite orchestra, the Tusek brothers from Power Point will furnish the music for dancing. Prizes will be awarded to selected masqueraders. Attend this dance and enjoy the evening with your friends and comrades. Admission 25c.

Joseph Snay Jr., Bridgeport, O.

SOCIALISTS AND ROOSEVELT

By RAYMOND HOFSES

I wish to make clear why all who are really Socialists will view the prospects of Roosevelt's success with alarm rather than hope.

What I have to say won't take much space. I oppose Mr. Roosevelt, not because of what he is doing but because of what he so evidently aims to accomplish by what he is doing.

What the NIRA aims to do is to rescue private capitalism and maintain the master and slave relationship which has always enabled owners to profit from the labors of workers. What Socialists aim to do is to destroy the capitalist system and inaugurate a social and economic order under which all the means of wealth-production will be the property of the people, with only those who perform useful service in a position to enjoy the fruits of labor.

The gap between what Roosevelt is driving toward and what Socialists propose is wide enough to give the latter a clear perspective of what is going on.

The two outstanding results of NIRA activities are: First, price levels have been pushed higher, and second, some millions of unemployed are to be put to work. Now, what about these results?

Viewed together, it seems clear that those who are able to spend are being taxed in order to provide the necessary funds to meet payrolls for the newly employed.

And what kind of jobs are being found for the jobless. Clearing swamps, reforestation, road building, etc.—all activities which have nothing to do with the normal production and distribution of commodities which people consume in their day-to-day lives.

Carried to a point which will end unemployment, this Rooseveltian program will result in a vast army of workers who will be virtually government slaves. For enough to keep them in fodder and harness, the disinherited will beautify the world which the few now own—and the few will continue to do the owning of everything including the surplus-producing industries.

The "new deal" aims to utilize the people who have been cast aside by private capital. Socialists aim to utilize what is now private capital for the people. The "new deal" may provide enough jobs to keep the disinherited occupied. Socialism would give people the fruits of industry and end unemployment by changing it to leisure and plenty for all who work.

We Socialists are therefore not grateful for innovations which permit the few to exploit the nation's resources for their own enrichment, and then tax everybody for the funds to finance slave camps. Nor will we be satisfied to reflect that something is better than nothing. We were opposed to the wage and profit system even while it functioned. We will be opposed to it when and if Franklin D. Roosevelt puts it in working order once again. We want the co-operative commonwealth of free workers. We want wealth to be produced for the benefit of producers. We want to end the racket which permits some people to exploit other people. And we must continue to strike for what we want rather than accept what any human messiah gives in desperate attempt to stave off the final collapse of an unjust economic order.

The Reading Labor Advocate.

